

**”Media kan allmänt skapa
identitetsproblem eftersom de gör
att man vill tillhöra en viss grupp.”**

– En studie om hur invandrare *och* utländska personer betraktar sig själva utifrån det som medierna konstruerar

Förord

Jag vill börja med att tacka alla de intervjuade för att de delade med sig av sina tankar och livserfarenheter. Det har varit otroligt intresseväckande och lärorikt för mig att ta del av deras tankar, och jag känner att jag har vunnit nya insikter och funderingar angående identitet och mediernas roll och skildringar på ett sätt som jag tidigare inte tänkt på. Tack för er insats.

Sedan vill jag även tacka min handledare Carin Åberg för alla goda och inspirerande råd, Michael Forsman som gav mig goda råd strax före mina intervjuer och som tillsammans med professor Göran Bolin lånade mig inspelningsredskap för mina intervjuer. Slutligen vill jag tacka min familj som stöttade mig.

Panteha Alinaghian

Stockholm, 2007-01-15

Abstract

Många utländska personer som flyttar till Sverige, eller som är födda i Sverige och har föräldrar som har invandrat, kan komma att uppleva någon form av identitetsproblem, det vill säga att man inte riktigt vet var man kommer ifrån eller är osäker på var man tillhör. Mitt intresse för det här ämnet har ökat alltmer efter att ha läst en del om mediernas konstruktion, om hur medierna skildrar bilden av invandrare, gränsdragningen mellan ”vi och dem”, men samtidigt som jag själv personligen upplevt det som kallas för identitetsproblem. Jag vill i denna studie knyta samman dessa två ämnen och ta reda på hur personer med utländsk bakgrund upplever och betraktar sig själva utifrån det som medierna konstruerar, och *inte* om hur medierna konstruerar och skildrar invandrare. Jag kan tänka mig att det här ämnet är intressant för många utländska personer som upplever, eller har upplevt, någon form av identitetsproblem. Men jag tror att även svenskar kan finna detta intressant då man lättare kan förstå det som många utländska personer upplever när de kommer till ett nytt land, vilket i sin tur kan leda till att en förförståelse och samhörighet kan komma att skapas de emellan. Som en utav mina intervjupersoner sa till mig under intervjun:

”...det finns ju många svenskar som är lite så här, de åker på semester och säger att nu vet jag hur det känns att vara invandrare. Det är en helt annan sak att leva hela sitt liv med den känslan, än att känna sig lite utstött när man är på semester...”

Frågeställningarna är:

- » Är identitet något centralt och medvetet i utländska personers vardag/medietillägnelse?
- » På vilket sätt bidrar medierna till att utforma utländska personers identitet?
- » Skiljer sig tankarna om mediers inflytande på identitetsskapandet mellan utlandsfödda och personer som är födda i Sverige?

Det jag kom fram till i min studie är att alla intervjupersonerna ansåg det vara viktigt att kunna bekräfta sin identitet, att veta var man står, men det hade ingen central roll i deras liv. Däremot hade medierna mer eller mindre en betydande roll, kanske lite mer för vissa än hos andra. En del av de intervjuade hävdade att medierna kan påverka människor, men de var osäkra på om de själva blev påverkade. Det fanns dock de som kände att medierna påverkade deras identitet genom de negativa skildringar som ges av invandrare och utländska personer. Tankarna om mediers inflytande på identitetsskapandet mellan utlandsfödda och personer som är födda i Sverige skiljer sig, tankarna är åtskilliga, och det från individ till individ.

Innehållsförteckning

Förord

Abstract

1. Inledning	s.1-2
2. Bakgrund	
2.1 Identitet	s.3
2.2 Invandrare / utländska personer	s.4
3. Tidigare forskning	s.5
3.1 <i>Medier, majoritet och minoriteter</i>	s.5-6
3.2 Forskning om mediernas skildringar av invandrare	s.6-8
3.3 Forskning om identitetsskapandet och identitetsproblem	s.8-11
3.4 Medierna och identitetsskapandet	s.11-12
4. Syfte & frågeställningar	
4.1 Syftet	s.13
4.2 Frågeställningarna	s.13
5. Teorianknytning	
5.1 Medierna och medieutvecklingen	s.14-15
5.2 <i>Uses & gratification</i>	s.15-16
5.3 Den medierade identiteten – en kort historik	s.17-18
5.4 Förtroendet för medierna	s.18
6. Metod	s.19
6.1 Att intervjua	s.19-20
6.2 Min roll som intervjuare	s.20-21
6.3 Den öppna och strukturerade intervjun	s.21-22
6.4 Transkribering av intervjuer	s.22-23
6.5 Fem metoder för intervjuanalys	s.23-24
6.6 Metod för enkätanalys	s.25
6.7 Tillvägagångssätt	s.25-26
7. Material	
7.1 Etiska riktlinjer	s.27
7.2 Intervjupersonerna	s.28
7.3 Intervjumaterialet – den nedskrivna intervjun	s.29
8. Analys	s.30
8.1 Virginia	s.30-33
8.1.1 Virginia – tolkning och diskussion	s.33-34
8.2 Tea	s.34-38
8.2.1 Tea – tolkning och diskussion	s.38-39
8.3 Cinderella	s.39-42
8.3.1 Cinderella – tolkning och diskussion	s.42-43
8.4 Aurora	s.43-46
8.4.1 Aurora – tolkning och diskussion	s.46-47

8.5 Dirk	s.47-50
8.5.1 Dirk – tolkning och diskussion	s.50-51
8.6 Natalie	s.51-54
8.6.1 Natalie – tolkning och diskussion	s.54-55
8.7 Vincent	s.55-58
8.7.1 Vincent – tolkning och diskussion	s.58-59
8.8 Analys av enkätaterialet	s.59-61
9. Resultat	s.62-63
9.1 Frågeställning 1	s.63
9.2 Frågeställning 2	s.63-64
9.3 Frågeställning 3	s.65-66
10. Slutdiskussion	s.67
11. Litteratur- och källförteckning	
11.1 Tryckta källor	s.68-69
11.2 Otryckta källor	s.69
11.3 Datum, tid och plats för intervjuerna	s.69
12. Bilagor	
12.1 Intervjufrågorna	s.70
12.2 Enkät	s.71-73
12.3 Tabeller	s.74-76

1. Inledning

Enligt Statistiska Centralbyråns prognos för 2006 består Sveriges folkmängd av ca 9 099 286 människor. Invandringen ligger kring 78 836 människor och utvandringen runt 37 809 människor. Varje år ändras statistiken, samtidigt som folk kommer till Sverige finns det även en del som lämnar landet. År 2005 var antalet utlandsfödda medborgare 1 125 790 i Sverige.¹ Utav dessa miljontals människor, finns det utländska personer som upplever någon form av identitetsproblem.

Många utländska personer som flyttat till Sverige eller är födda i Sverige, kan under en viss ålder känna att man inte riktigt vet var man hör hemma, det vill säga att man blir osäker på sin identitet som egentligen borde vara relativt självklar. Dessa känslor och tankar kan speciellt uppstå hos barn och ungdomar som har föräldrar från en annan kultur, vars kultur många gånger krockar med den svenska kulturen som barnet är uppväxt i. Att fundera över sin identitet är det nog många människor som gör i Sverige (eller kanske rentav alla), men tankarna och känslorna skiljer sig åt, ävenså mellan dem som är utlandsfödda och personer som har föräldrar som är invandrare i Sverige. Samtidigt som barnet försöker anpassa sig till det nya samhället och tar del av den svenska kulturen, försöker barnet att inte glömma bort sina egna rötter. Barnet blir kluven och vet inte riktigt var hon/han tillhör. I boken *Törnroslandet - om tillhörighet och utanförskap* (2001) nämns Mauricio Rojas som ska ha sagt att det inte spelar någon roll om man är en person med utländsk bakgrund och är född i Sverige eller om man är född utomlands, eftersom det finns många andra generationens invandrare som upplever samma identitetsproblem som många utlandsfödda gör, detta på grund av ett "vi och dom" - tänkande som existerar i dagens samhälle.² Samtidigt som man känner att Sverige är ens hem och känner sig svensk, är det svårt att välja vilken identitet man har, eftersom man inte ser svensk ut, och ett besök i hemlandet visar att man inte tillhör det landet och kulturen heller. Plötsligt inser man att man är en person utan ett bestämt ursprung.

Anledningen till att jag har valt att forska om identitetsskapande och dess koppling till mediernas skildringar av utländska personer, beror dels på att jag tänkt mycket på min egen identitet, och dels på grund av att mina studier inom medie- och kommunikationsvetenskap har fångat mitt intresse kring hur medierna konstruerar och skildrar sina nyheter, hur nyheterna påverkar sin publik, och hur pass kritisk mottagaren egentligen är gentemot det

¹ www.scb.se (2006-10-15)

² Ruth (2001), s.56

hon/han tar del av. De studier som har gjorts om mediernas makt har visat att medierna har stor makt både över sitt utbud men även över publiken.³ Det finns inga konstigheter med att säga att vi människor stöter på mediers utbud och konstruktioner varje dag, men huruvida alla påverkas på ett och samma sätt av mediernas texter och bilder är en annan fråga. Medierna genomsyrar vår vardag, och det är väldigt ofta som man kan se en anknytning mellan mediernas innehåll och hur människors identitet växlar, antingen om det gäller mode och klädstil eller musik och fritidsaktiviteter. Vi människor får reda på en rad möjliga saker i medierna, både när det gäller nöje och kultur, sport och fritid, eller inrikes- och utrikesnyheter. Allt detta påverkar människors identiteter på ett eller annat sätt, ibland medvetet och ibland omedvetet. För utländska personer kan medierna ha påverkat dem både medvetet och omedvetet. Invandrare har under de senaste åren kommit att uppmärksammas allt oftare, många gånger i samband med händelser som har att göra med våld och kriminalitet. Det är inte alltid när man bryter upp från ett land som man känner att man förlorat sin identitet, utan det är snarare när man som individ får en beteckning (exempelvis invandrare, flykting etc.) som gör att man upplever sig som främling i det nya landet. Istället för att känna sig som hemma, kan mediernas bild av ”den icke-svenska gruppen” skapa en psykologisk identitetsförändring, som även kan beskrivas som ”invandringens kris”. Man vet inte längre var man hör hemma. Ett exempel som Elsie C. Franzén tar upp i sin bok *Att bryta upp och byta land* (2001), som många gånger kan uppkomma, är när en utländsk person på sin arbetsplats (eller i skolan) får höra något negativt om invandrare. När man då påpekar att man är invandrare, vänder sig den personen som uttalat det negativa att ”jag syftade inte på dig, du är ju som en svensk”.⁴ Hur kan man avgöra vem som räknas som invandrare och vem som räknas som svensk? Vem som kan känna sig ”hemma” och vem som kan känna sig ”utanför”? Beror det på hur pass mörk hudfärgen eller håret är? Eller hur väl man talar eller bryter? I så fall borde det inte vara konstigt om en invandrare/utländsk person blir förvånad eller förvirrad och undrar var man egentligen tillhör. Förutom allt annat är det skillnad på att exempelvis vara en invandrad norrman och en invandrad palestiniere.

³ Asp (1999), s.12

⁴ Franzén (2001), s.165

2. Bakgrund

2.1 Identitet

För att kunna förstå idén med identitetsskapande hos personer är det viktigt att i första hand kunna förklara vad som menas med *identitet*. Identitet handlar dels om hur man upplever sig själv som person, vem man är och inte är, samt hur man uppfattas av andra. En identitet är inte något som skapas under en natt, utan det är något som ständigt utformas och påverkas i samverkan med sin omgivning och som fortsätter hela livet. Men även om identiteten är föränderlig är den ändå på sätt och viss varaktig. Det vill säga att om man inte har en fast identitet är det svårt att anpassa sig till omgivningen och inom sociala interaktioner.⁵ Man skulle vilja tro att människan själv bestämmer sin egen identitet från dagen man föds, men så är inte alltid fallet. Identiteten kopplas samman till ens sociala position i samhället, etnicitet, familjebakgrund, klädstil samt vilket kön man tillhör. Alla dessa kategorier skapar människans identitet på det vis att man utifrån dessa skapar vår livsstil och väljer riktlinjer i livet när vi ska välja utbildning och arbete.⁶ Men det vore dumt att säga att detta är det enda som rör om vår identitet, eftersom människan har en egen vilja, och kan själv välja fritt vad hon eller han vill göra i livet. Man skapar sin identitet utifrån den fria viljan (bortsett från vissa traditionsbundna kulturer som kanske inte lika fria vad gäller vissa punkter). Jostein Gripsrud menar dock, att bland dessa olika kategorier som påverkar individens identitet, har medierna även en stor roll i identitetsbildningen. De intryck och åsikter som varje individ tar del av utifrån medier och sina medmänniskor hjälper till att visa oss de likheter och skillnader som finns mellan oss och de andra.⁷ Jag kommer att senare behandla mediernas roll i identitetsskapandet i kapitlet om tidigare forskning (sid 11).

Man kan säga att identiteten är uppdelad i två delar: *identifiering* och *identifikation*. Den förstnämnda har att göra med hur individen uttrycker sig själv, det vill säga genom kläder, talesätt, position i grupp/samhället. Men för att kunna nå denna identifiering måste man ha sin identifikation klart framför sig. Man måste som individ känna sitt eget inre, förstå sina behov och ideal. Till skillnad från identifieringen är identifikationen något individuellt som rör en själv, det är något subjektivt.

⁵ Bolin (1997), s.73

⁶ Gripsrud (2002), s.23

⁷ Gripsrud (2002), s. 18

2.2 Invandrare / utländska personer

Det är antagligen en självklarhet att en *invandrare* är en person som flyttat till ett land från ett annat land, men något som alla kanske inte vet är att enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) gäller det att man stannar inom Sverige i minst ett år för att räknas som invandrare. Personer som är födda utomlands och är folkbokförda i Sverige räknas som invandrare, däremot inte invandrades barn som är födda här i Sverige.⁸ Det andra begreppet som jag kommer att använda mig av är *utländska personer*, det syftar på personer som är födda i Sverige och har utländska föräldrar som är födda utrikes. Dessa människor kallas i vanliga fall för *andra generationens invandrare*, men jag kommer dock att skriva om dessa som utländska personer för att underlätta det för läsaren och inte blanda ihop orden invandrare. Men jag ska redan här förklara något som borde vara en självklarhet hos alla människor. För ett tag sedan läste jag boken *Främmande sidor* av Gunilla Hultén, där hon skulle undersöka framställningen av invandrare i tre mindre lokala landsortstidningar. I stycket om tidigare forskning skrev Hultén bland annat om internationell forskning, medier, rasism och islam.⁹ Jag kunde inte förstå varför hon valde att skriva ett helt stycke om islam, när hennes undersökning handlade om invandrare och *inte* om muslimer. Det borde vara en självklarhet att i begreppet invandrare ingår fler än muslimer. Kommer man från Kina, Danmark, Grekland eller Storbritannien är man lika mycket invandrare som om man skulle komma från exempelvis Irak.

Jag ville egentligen till en början undvika begreppet invandrare i min uppsats eftersom det i dagsläget väldigt ofta är ett negativt laddat ord i medierna, samtidigt som det även är ett negativt laddat ord hos vanliga människor. Det är ett ord som väldigt ofta förknippas med våld och kriminalitet, samtidigt som det även förknippas till något som är icke-svenskt och annorlunda. Oavsett om man är född utrikes eller är född i Sverige (med invandrade föräldrar), om man är flykting eller asylsökande, har personer med utländsk härkomst fått stämpeln invandrare på sig med innebörden *annorlundaskap*, som Franzén skriver.¹⁰ Det är alla de olika beteckningarna som skapar en distans emellan människor och delar upp människorna i olika fack och kategorier. Men jag kan inte bortse från den riktiga definitionen, och därför blir det en korrekt användning av beteckningen när jag analyserar de som blivit intervjuade av mig. Men jag vill uppmärksamma läsaren till denna uppsats på detta, och belysa att det även finns små saker som begrepp som kan ge folk fel bilder och intryck.

⁸ www.scb.se (2006-10-03)

⁹ Hultén (2006), s.24

¹⁰ Franzén (2001), s. 18

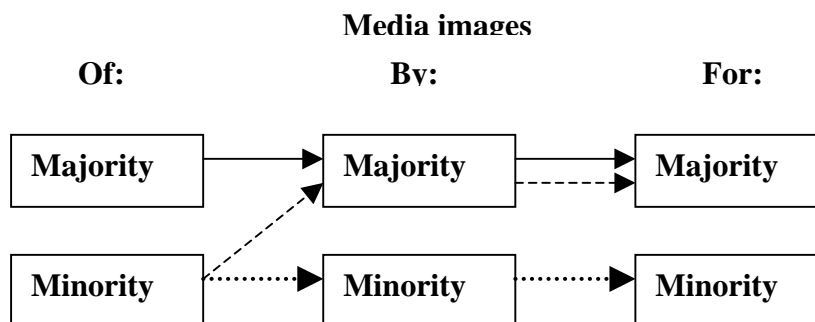
3. Tidigare forskning

För att kunna förstå och koppla identitetsskapandet till mediernas skildringar av invandrare är det viktigt att nämna de tidigare undersökningar som har gjorts kring dessa två områden. Det har både gjorts forskning kring mediernas skildringar av invandrare, men även forskning om identitetsskapandet och identitetsproblem främst då hos ungdomar.

Jag å andra sidan har inte haft i åtanke att rikta in mig på någon särskild grupp, utan jag ville göra en undersökning som riktar sig till utländska personer i allmänhet, för mig spelade det ingen roll från vilket land de kommer ifrån, eftersom det är intressant för mig att se *om* och eventuellt *hur* personer med utländsk bakgrund från olika länder upplever identitetsproblemet, oavsett om de är födda i Sverige, eller kommit hit i när de varit X-antal år gamla.

3.1 Medier, majoriteter och minoriteter

Minoriteter kopplas oftast till personer som har en annan etnisk bakgrund (än svensk), och till en viss del hör även kvinnorna till denna grupp då män oftast har en högre maktställning i samhället, när det gäller tjänster inom arbeten, löner etc. Bilden nedan är hämtad från boken *Media, Ritual and Identity* (1998) där forskaren Larry Gross försöker att beskriva hur medierna skildrar bilden av majoritet- och minoritetsgrupper utifrån Elihu Katz figur (nedan), samt för vem/vilka dessa bilder skildras. Han menar att minoritetsgrupper oftast får en orättvis och stereotypsskildring i medierna, figuren nedan syftar på att de flesta mediabilder skildrar majoriteter för majoriteter. Detta leder då självfallet till skiljaktigheter och orättvisor i samhället.¹¹

Den fasta pilen representerar det medieinnehåll som handlar om majoriteten, som är producerat av majoriteten och är till för majoritetsgrupper. Den streckande pilen representerar ett medieinnehåll som till en viss del även handlar om minoritetsgrupper, dock ett

¹¹ Gross (1998), s.88f

medieinnehåll som är producerade av och till majoritetsgruppen. Den prickiga pilen däremot, är ett väldigt litet medieinnehåll som handlar om minoritetsgrupper, som är producerat av och till minoritetsgrupper. Denna bild visar hur fördelningen mellan gruppernas medieinnehåll är uppdelat, och till vem eller vilka detta medieinnehåll riktar sig till. Forskarna har länge varit intresserade över hur media påverkar den allmänna opinionen, hur media påverkar människors sätt att tänka och handla. En del forskare har riktat in sig och studerat mediernas produktionsroll av etablerade normer och föreställningar som redan existerar i samhället. Journalister lyckas många gånger producera en viss ”vi och dom” situation i sina texter, en situation som delar upp människor i olika fack och kategorier.¹² De som tillhör samma grupp, och de som inte gör det. De som tillhör det sociala normen, och de som inte gör det. De som är svenskar, och de som är icke-svenskar. De som känns bekanta, och de som är främmande. Det är då inte så konstigt att distans och/eller främlingsfientlighet uppstår och riktas emellan människor, mellan majoritets- och minoritetsgrupper. Denna undersökning var intressant för mig eftersom jag hade valt att ställa en fråga som handlar om mediernas nyheter om invandrare och minoritetsgrupper till mina intervjupersoner, för att ta reda på om de anser att medierna ger en relativ bra bild av omvärlden, eller om medierna inriktar sig på vissa minoritetsgrupper oftare. För att även kunna ta reda på om och eventuellt hur de påverkas av mediernas skildringar av invandrare/utländska personer.

3.2 Forskning om mediernas skildringar av invandrare

Mediernas uppdelning mellan ”vi och dom”, har bidragit till att skapa grupperna ”svenskar” och ”invandrare”. Dessa grupper är alltså olika, tänker olika, handlar olika, och ser olika ut. Det är dock inte så konstigt med tanke på att man har olika kulturer, och olika bakgrund. Men med tanke på hur medieforskare tidigare har kritiserat medierna och dess effekter, då det är de som är människornas källa till vad som sker runt om i världen, vad som är bra och dåligt, vad som är nytt och gammalt, vad som är önskvärt och icke-önskvärt, borde medierna vara försiktigare i sitt sätt att rapportera och skriva sina texter, för att inte skapa ett ”vi och dom”-tänkande i samhället.¹³ Medierna bör representera verkligheten och ta upp viktiga händelser så att samhället får en inblick i vad som sker runt om i det, men helst utan ett ”vi och dom”-tänkande. Som jag nämnde i inledningen har Kent Asp skrivit om mediernas maktposition i

¹² <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf>, s.1 (2006-11-05)

¹³ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf>, s.9 (2006-11-05)

samhället, och en rapport inom Statens Offentliga Utredningar (SOU) bekräftar detta och menar att journalisternas makt och inflytande har ökat över medieinnehållet och det som visas i nyhetsmedierna, medan andra aktörer som politiker inte fått lika stort inflytande. Denna inflytande har gjort att journalisterna har fått en benägenhet att välja bort vissa intervjuade personer eller berättelser i sitt reportage, i syfte att anpassa sin nyhetshändelse till mediedramatikens krav. Något som forskare har kommit att kalla för *medialisering*. I denna utredning anförs att det är viktigt att man tar journalisternas roll på allvar och riktar uppmärksamheten på mediernas sätt att förmedla och skildra bilden av invandring och personer med utländsk bakgrund, eftersom den ökade medialiseringen har en stor roll i opinionsspridningen och opinionspåverkningen.¹⁴ Medialiseringen innebär att journalisterna lyfter fram det som anses skapa sensation och uppståndelse, för att locka publiken. Med andra ord kan man säga att medierna många gånger ger en felaktig bild av invandring och utländska personer. Jag vill nu inte att läsaren till denna studie ska tro att jag är ute efter att sätta dit medierna eller någon särskild grupp. Utan mitt syfte är enbart att ta upp de forskningar som har gjorts och uppmärksamma läsaren på detta. Det är viktigt att man med öppna ögon (och öron) reflekterar över sådant man läser och tar till sig. Sedan är det upp till mig, och dig som läsare, att bedöma själv vad som känns rätt eller fel. Jag vill inte tro att människor är alltför lättpåverkade och tar till sig allt som medierna skriver och säger, utan jag tror att varje individ har en förmåga att reflektera över det hon/han läser och hör om. Det finns många olika forskningar och studier kring ämnet medier och invandrare, det är ett område som har intresserat medieforskare, statliga myndigheter, samt studenter. På Södertörns högskola har exempelvis en student inom etnologikursen, Camilla Lörqvist, varit intresserad av mediernas konstruktion av "Den Andre", det vill säga hur ungdomar med invandrarbakgrund resonerar kring mediabilden av invandrare, samt vilka strategier och knep medierna använder sig av för att konstruera sina nyheter. Under sina intervjuer hade hon valt ut ett antal tidningsartiklar som var kopplade till hedersmord, invandrare och brott, som hon ansåg *speglade medias snedvridna bild av invandrare*.¹⁵ Men eftersom min intention inte är att koppla ordet invandrare till något av de nämnda orden, utan ville snarare få fram mina intervjupersoners egna tankar och känslor kring begreppet invandrare och vad det betyder för de, samt om deras syn på hur medierna skildrar invandrare och utländska personer, valde jag bort tidningsartiklar

¹⁴ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf>, s.10 (2006-11-05)

¹⁵ Lörqvist (1998), s.3

helt och hållet i min undersökning, oavsett om det hade varit positivt eller negativt laddade artiklar. Speciellt eftersom jag anser att en sådan handling uppfattas som ledande och kanske till med redan påverkar undersökningens resultat, genom att man redan från början resonerar kring att mediernas bild *är* negativ mot invandrare med sina intervjupersoner. En annan sak som var av intresse dock, var att Lörqvist nämner att hon även hade gjort intervjuer med ungdomar vars föräldrar var svenskar, men valde att enbart inkludera ungdomar med invandrarbakgrund i sin undersökning eftersom de berättelserna berörde författarens studier. Jag å andra sidan hade nog tyckt att det vore intressant att belysa och forska om hur tankarna kring mediabilden av invandrare skiljde sig åt (eller var lika) mellan invandrarungdomarna och ungdomarna med svenska föräldrar, om man nu redan har ett insamlat material att gå på.¹⁶ Lörqvist har inte bifogat någon kopia på sina intervjufrågor, vilket för mig hade varit intressant att se hur hon hade formulerat sina frågor samt vad hon ville få fram, eftersom det för mig nästan känns som att hon redan från början har bestämt sig för att mediernas bild av invandrare *är* negativt och vill få en bekräftelse på det genom sina intervjupersoner. Jag citerar ett stycke:

Ungdomarna jag talade med är mycket medvetna om att alla människor med utländskt ursprung inte räknas som invandrare.¹⁷

Jag vet inte riktigt om stycket är korrekt formulerat, för när man skriver att intervjupersonerna är *medvetna* om något undrar man om frågan möjligen hade varit "Är du medveten om att alla människor med utländskt ursprung inte räknas som invandrare?". Jag fann Lörqvists uppsats intressant just eftersom det är nära relaterat till mitt studieområde, den stora skillnaden är väl att hon inte har gjort någon undersökning om identitetsskapande, och hur detta kan kopplas till mediernas bild av invandrare och personer med utländsk bakgrund. Innan jag kommer in på relationen mellan medierna och identitetsskapandet ska jag ge en inblick i forskning som har gjorts om identitetsskapande och det som kallas för identitetsproblem.

3.3 Forskning om identitetsskapandet och identitetsproblem

Identitetsskapandet är ett välbekant ämne hos forskare och har skapat ett intresse under en lång tid, framförallt när det gäller identitetsskapande hos ungdomar. Det har även kommit att bli ett välbekant forskningsområde hos studenter som har valt att inrikta sig på identitetsskapandet via uppsatser och avhandlingar. Kanske beror det på att många av dem

¹⁶ Lörqvist (1998), s3

¹⁷ Lörqvist (1998), s.17

själva har tänkt mycket på sin egen identitet? Eller snarare kommit att uppleva identitetsproblem och de känslor som uppstår i samband med det? Det är svårt för mig att säga. Men de studier som jag har funnit och tagit del av handlar just om invandrare/utländska personer och deras identitetsskapande. Till skillnad från min studie har dessa forskningar enbart handlat om identitetsskapande/identitetsproblem utan koppling till medier. Hösten 2001 skrevs en uppsats på Lunds universitet som handlade om unga iranska flickor som berättat om hur det är att leva med två olika kulturer. Jag kunde inte låta bli att fastna för rubriken, då jag själv är en ung iransk tjej, och kan ibland uppleva det som uppsatsens rubrik sa ”*Jag är halvt det ena och halvt det andra*”. Författarnas avsikt med den här uppsatsen var att undersöka hur flickor i åldern 16-17 år, som var födda i Iran men uppväxta i Sverige, identifierade sig själva i relation till sina familjer och det svenska samhället. Jag är dock inte lika ung som dessa flickor var men jag kände att jag kunde relatera till studien och dess syfte trots det. Författarna, Palmqvist & Salemi, undersökte främst de kulturella skillnaderna som de intervjuade flickorna upplevde, och kom fram till att flickorna varken kände sig hemma i den iranska eller svenska kulturen, utan snarare anpassade sig utifrån den kultur som de befann sig i. Men oavsett deras tankar om identitetsproblem, var flickorna målmedvetna och lät inte identitetsskapandet utgöra något problem.¹⁸ Utan de accepterade helt enkelt att det existerar en viss skillnad mellan den iranska och den svenska kulturen men att det inte är något som påverkar deras uppfattning om sig själva. Palmqvist & Salemi byggde sin studie utifrån Nader Ahmadis ena teori om att ungdomar som växer upp med två skilda kulturer upplever ett större identitetsproblem än andra ungdomar, detsamma utifrån en tes från Lars Dencik.¹⁹ Jag undrade lite kort vad de menade med ”andra ungdomar”, om de syftade på ungdomar som är födda i Sverige med utländsk bakgrund eller om de syftade på ungdomar i allmänhet? Hursomhelst tycker jag att det hade varit intressant om de hade intervjuat ungdomar med olika bakgrund, iranska ungdomar födda utomlands och iranska ungdomar födda i Sverige. Om de nu enbart hade velat inrikta sig på en landsgrupp. Men författarna kunde inte komma fram till något som visade att dessa teorier överensstämde med det som deras intervjupersoner berättade om under intervjuernas gång. Däremot kunde de se att den andra teorin om att identiteten och kulturen måste vara anpassningsbar överensstämde med

¹⁸ <http://theses.lub.lu.se/archive>, s.2 (2006-11-05)

¹⁹ <http://theses.lub.lu.se/archive>, s.32 (2006-11-05)

intervjupersonernas svar.²⁰ Och personligen kan jag förstå det mycket väl. Oavsett om man ibland känner sig halvt det ena och halvt det andra, är det inget man tänker på för jämnan. Man anpassar sig helt enkelt utifrån den omgivning och situation man befinner sig i.

En liknande studie har även gjorts av en student på Södertörns högskola år 2003, där Malin Svensson gjorde en studie om invandrade kvinnors identitetsskapande. Jag kunde inte låta bli att tänka på hur det kommer sig att studenterna till båda dessa uppsatser valt att främst studera kvinnor, och varför man inte valt att intervjua män i sina undersökningar. Svenssons syfte med denna uppsats var att ta reda på hur dessa kvinnors identitetsskapande påverkats i samband med invandringen. Problematiken i studien låg i det som diskuterades innan, om att människor delas upp i grupper av ”vi och dom”.²¹ Det vill säga den problematik som förekom i SOU-utredningen och som belystes i rapporten (se stycket om *Forskning om mediernas skildringar av invandrare*). Min forskning skiljer sig från Svenssons då hon har fokuserat på identitetsskapandet med *tids-*, *rum-* och *värddimension* som analysredskap.²² Det vill säga att Svensson delat upp identitetsskapandet och analyserat den utifrån den tid och rum den befunnit sig i samt personens egna värderingar. Det hon kom fram till var att trots att det finns skillnader i människors ursprung och kultur så finns det en så kallad gemensam nämnare, en likhet i identitetsskapandeprocessen, där man försöker att leva med de skillnader som finns och acceptera olikheterna för att kunna skapa utrymme för nya saker i tillvaron.²³ Ungefär som studien om de iranska ungdomarna, som accepterade sin livssituation och anpassade sig utifrån den kultur de befann sig i.

Utöver dessa undersökningar har María Borgström vid Stockholms universitet, skrivit en avhandling om *Hur spanskamerikanska ungdomar i Sverige kan uppfatta villkoren för sin sociokulturella identitetsutveckling* (1998). Syftet med studien var att belysa dessa ungdomars situation i det svenska samhället, när det gäller deras språkutveckling och möjligheter inför framtiden. Men även hur ungdomarna uppfattar sig själva i relation till det svenska samhället, genom att kombinera deras livsberättelser med det som bland annat deras föräldrar och lärare berättar.²⁴ Borgströms insamlade sitt underlag genom muntligt och skriftligt material, vilket även jag använder mig av i min studie. I slutet av boken har Borgström bifogat bilagor av sina

²⁰ <http://theses.lub.lu.se/archive>, s.32 (2006-11-05)

²¹ Svensson (2003), s.3

²² Svensson (2003), s.46

²³ Svensson (2003), s.53

²⁴ Borgström (1998), s.52

intervjuer med intervjupersoner, men då dessa är på spanska är det svårt för mig att förstå dessa bilagor, däremot finns det en sammanställning av frågor som besvarades via enkät på svenska. Det Borgström kom fram till var att ungdomarnas dubbla identitet skapar en utvecklande sociokulturell identitet som ger ungdomarna en möjlighet att kunna kommunicera med människor tillhörande olika kulturer. Då ungdomarnas föräldrar flyttade till Sverige blev ungdomarna tvungna att lära sig svenska för att kunna anpassa sig till det nya samhället, och blev därmed tvåspråkiga. Men för att kunna bekräfta och leva med den dubbla identiteten som ungdomarna har fått, menar Borgström, att det är viktigt att de har tillgång till båda dessa världar, hos familjen och i samhället.²⁵

Jag skulle kunna gå igenom många studier som har gjorts angående identitet och identitetsskapande, men det skulle bli alltför omfattande för denna undersökning. Men jag hoppas att jag har kunnat väcka tankar och idéer hos läsaren till denna uppsats, efter att nu ha fått en kännedom om ämnet utifrån de undersökningar som gjorts, samt min egen, för att vara uppmärksam på de kulturella skillnader och problem som finns i samhället. Kort sagt kan man säga att identitet är något som finns hos alla människor, oavsett om man är utländsk eller svensk, och det är olika från individ till individ hur ofta man tänker på identitet och identitetsskapandet. Men invandrare och utländska kanske får tampas med den mer då de måste vara medvetna om sin tvåsidiga kultur och livsvärld och anpassa sig utefter den kultur och omgivning de befinner sig i, för att integrera sig i samhället.

3.4 Medierna och identitetsskapandet

Jag vill börja med att citera ett stycke i Jostein Gripsruds bok *Mediekultur, Mediesamhälle* (2002) eftersom det stycket resonerar kring mediernas roll i samhället, samt mediernas roll hos den enskilde individen och dennes identitetsbildning:

Medierna är naturligtvis en viktig del av den sociala och kulturella miljö vi lever i. De är helt centrala källor till information, reflekterad kunskap och upplevelser, de är fora för offentliga meningsutbyten och åsiktsbildning, och de serverar oss dagligen presentationer av verkliga och fiktiva förhållanden med inbyggda värdemässiga föreställningar, utan att vi nödvändigtvis lägger märke till dem. Därför kan man naturligtvis också säga att medierna genom sina många funktioner påverkar hur samhället och människorna utvecklas och uppfattar sig själva – under förutsättning att man poängterar att det rör sig om komplexa processer.²⁶

²⁵ Borgström (1998). s.189f

²⁶ Gripsrud (2002), s. 86

Som jag skrev tidigare är identitetsskapandet ett välbekant ämne hos forskare inom olika studieområden, speciellt inom etnologi- och kulturgeografistudier. Identitetsskapandet har även varit känt inom medieforskningen under en lång tid, men det är relativt nytt i den svenska medieforskningen. Idag är det dock många som är intresserade av att fördjupa sig i sambandet mellan medier och identitetsskapandet/identitetsproblem. Inom Medie- och kommunikationsvetenskap, på Södertörns högskola, bedrivs det två forskningsprojekt som behandlar just ämnesområdena medier och identitet. Det ena projektet startade år 1996 och bedrivs av Stina Bengtsson, där forskningen handlar om *kulturella identiteter i förändring*, det vill säga att man undersöker mediernas roll i skapandet av kulturella identiteter i relation till bland annat personliga och sociokulturella erfarenheter. Forskningen bygger dels på intervjuer som görs med människor som är bosatta i Göteborgsområden, där forskarna fokuserar på mediernas roll i deras vardagsliv, samt den koppling mediernas roll har kring människornas identitets- och livsstilsskapande. Utöver intervjuerna har det även gjorts enkätstudier som handlar bland annat om massmedier och samhällsfrågor, samt intervjupersonernas bakgrund och tankar och idéer kring identitet, underhållning m.m. Eftersom det inte finns något slutdatum för projektet antar jag att det fortfarande fortgår, och kan därmed inte presentera här några resultat eller slutsatser.²⁷ Det andra projektet som handlar om *Mediernas betydelse för identitet och demokrati*, startade under våren 2006, och bedrivs av Cecilia von Feilitzen och Peter Petrov. Denna forskning inriktar sig på vilken betydelse de vanliga medierna så som press, radio och TV har för människors kulturella identitet, samt vilken roll dessa medier har i samband med människornas upplevelser av demokrati och för att kunna komma till tals. Man vill även ta reda på hur tillgången till Internet och andra alternativa medier inverkar på identitetstillhörigheten och demokratin. Forskningen sker i och jämförs mellan två orter, i S:t Petersburg och Stockholmsområden. Studien genomförs dels genom kvalitativa intervjuer samt ett utskick av enkäter.²⁸ Jag kände inte till dessa forskningsprojekt när jag började tänka kring min studie, utan det var under studien gång som jag märkte att det bedrivits liknande studier på Södertörns högskola, där jag studerar. Undersökningar skiljer sig dock åt, både när det gäller tid och rum, men även omfattningen, syftet och materialet som undersöks. Min studie är inte lika omfattande som de tidigare nämnda forskningsprojekten, men jag har valt att göra personliga kvalitativa djupintervjuer med utländska personer med olika bakgrund.

²⁷ www.sh.se/mkv (2006-12-04)

²⁸ www.sh.se/mkv (2006-11-02)

4. Syfte & frågeställningar

4.1 Syftet

Syftet med den här uppsatsen är att se efter hur personer med utländsk bakgrund upplever och betraktar sig själva utifrån det som medierna konstruerar. Jag kan tänka mig att det här ämnet är intressant för många utländska personer som upplever någon form av identitetsproblem. Men även svenskar kan finna detta intressant då man lättare kan förstå det som många utländska upplever när de kommer till ett nytt land, vilket i sin tur kan leda till att en förförståelse och samhörighet kan komma att skapas de emellan.

4.2 Frågeställningarna

De frågeställningar som jag hoppats på att kunna beröra och svara på är:

- » Är identitet något centralt och medvetet i utländska personers vardag/medietillägnelse?
- » På vilket sätt bidrar medierna till att utforma utländska personers identitet?
- » Skiljer sig tankarna om mediers inflytande på identitetsskapandet mellan utlandsfödda och personer som är födda i Sverige?

5. Teorianknytning

5.1 Medierna och medieutvecklingen

Medierna är ett sätt att kommunicera, vare sig det sker genom tal, skrift, visuellt (eller andra sätt). Historien har visat att de första människor som kunde kommunicera med varandra, genom talet, levde för omkring 600 000 år sedan. De första moderna kommunikationsmedlen kom i bruk för ca 250-300 år sedan.²⁹ Kommunikationssättet och medieutvecklingen har gått framåt, och i dagsläget är människornas vardag genomsyrade av medierna och deras innehåll. Teknologins utveckling har påverkat medieutformning och sätt att nå ut till människor, men trots det är den svenska mediepubliken lojala mot Radion, och det är drygt 4 miljoner hushåll runtom i Sverige som har tillgång till TV-mottagare, och det har visat sig att svenskarna är ett av världens mest tidningsläsande människor. Sedan år 1998 har Radio- och TV-verket fått i uppgift av regeringen att följa mediernas utveckling och kunskapen om medierna. I boken *Medieutvecklingen* som ges ut varje år sedan 1998, kan man finna information om den svenska mediemarknaden, med fokus på radio, TV och press. Eftersom jag även i min undersökning har valt att undersöka mina intervjupersoners medieanvändning och medieinnehavande vill jag här ge lite fakta över hur stor andel av Sveriges befolkning har haft tillgång till olika medier i hemmet i % under åren 2000-2004.³⁰ Radio- och TV-verkets undersökning bygger på ett slumpmässigt urval av befolkningen mellan åldrarna 9-79 år.³¹

Har tillgång i hemmet till	2000	2001	2002	2003	2004
Prenumeration på dagstidning	72	73	72	73	72
Radio	-	99	98	98	98
TV-apparat	97	97	97	98	98
enbart en	33	34	37	33	32
två	40	39	36	36	38
tre eller fler	24	24	24	29	27
Text-TV	88	88	88	91	90
Multikanal-TV 1	59	59	60	60	65
via kabel ²	38	37	37	38	31
via parabol ²	23	24	22	22	21

²⁹ Drotner (1996), s.49

³⁰ Radio- och TV-verket (2005), s.13

³¹ Radio- och TV-verket (2005), s.119

via marknätet	-	-	-	-	13
Digital-TV	5	12	20	22	35
Video	85	86	83	87	86
DVD-spelare	7	12	22	37	53
Persondator	64	69	73	79	82
med tillgång till Internet	52	60	66	71	71
Portabel dator	9	13	20	21	24
Handdator	-	4	4	5	6
MP3-spelare	-	-	-	-	21
Mobiltelefon	80	85	87	90	92
Fax	21	21	22	22	21

Tabellen är hämtad från boken *Medieutveckling 2005* utgiven av Radio- och TV-verket.

Mina svarsalternativ skiljer sig dock till en viss del från de exempel av medier som finns i tabellen, på det sätt att jag exempelvis inte bryr mig om antalet TV- eller radioapparater som respondenten har i hemmet, samt att jag även valt att ta med kvällstidningar bland mina frågor och inte enbart dagstidningar (vilket så är fallet i tabellen ovan). Mobiltelefonen har kommit att bli en intressant produkt, eftersom mobiltelefonens syfte och funktion från början var att man skulle kunna kommunicera med varandra när man inte hade tillgång till en vanlig telefon. Men i dagsläget har mobiltelefonen fått en hel del andra funktioner. Nu kan man bland annat surfa på Internet, kolla på TV, läsa nyheterna, lyssna på musik, spela spel och kolla sin e-mail. Därför anser jag att det även är intressant att ta med mobiltelefonen som en nyhetskälla i min studie.

5.2 Uses & gratification

Denna teori, som även benämns som *användarmodellen*, kom i bruk runt 1940-talet. Det var på den tiden som forskarna kom att fundera på hur publiken använde sig av medierna, jämfört med tidigare då forskarna nästan enbart koncentrerat sig på massmediernas effekter på människan. Intresset för människors medieanvändning uppkom när man insåg att medierna inte hade ett lika stort inflytande på sin publik som man tidigare hade trott, samt att det ansågs att man behövde studera mediernas roll utifrån människorna, det vill säga publikens perspektiv och vardagsliv. Kort sagt kan man säga att *uses & gratification* forskningen byggde på det faktum att man ville ta reda på vilka behov/önskan publiken försökte tillfredställa genom sin medieanvändning. Nu betraktades inte publiken längre som passiva

och försvarslösa mottagare mot mediernas innehåll, som man tidigare hade trott, utan nu betraktades publiken som självtänkande och självständiga individer, som tog del av medierna för att tillfredsställa sina egna behov, utifrån det de behövde. Vare sig det handlade om underhållning, information, identitet och social tillhörighet. Forskningen baserade sig till en början på kvinnors intresse och behov av såpoperor på TV, samt även en undersökning som studerade folks väljarbeteenden i samband med en presidentvalkampanj. Uppmärksamheten för publiken och dennes önskemål och användandet av medier kom att grunda sig huvudsakligen på fyra önskemål:³²

1. *Önskan att komma undan sina vardagliga rutiner och problem*, för att istället bli underhållen av exempelvis TV-serier.
2. *Önskan att kunna skapa en social och personlig relation*, när en del människor exempelvis använder TV:n som sällskap när de befinner sig ensamma hemma.
3. *Önskan att kunna etablera och bibehålla ens egen personliga identitet*, särskilt när man jämför sina åsikter och personlighet med karaktärer som visas på TV.
4. *Önskan att bli informerad*, människor är intresserade och nyfikna på vad som sker i världen runtomkring de.

Men så som många teorier och andra undersökningar fanns det kritik riktade mot *uses & gratification* teorin. Även om det är positivt att betrakta publiken som aktiva och självtänkande, där hon/han själv väljer vilket medieutbud som tillfredställer dennes behov, kan man inte bortse från att publiken blir tilldelad ett begränsat medieutbud, som återigen är förutbestämt av medierna.³³ Men individen har däremot ett val att göra, om hon/han vill ta del av det medierna erbjuder, eller helt enkelt sortera bort det hela från sitt vardagsliv.

I boken *Mass Communication Theory*, skriver forskaren Denis McQuail att människor använder sig av medier som ett ”redskap” för identitetsskapandet. Det vill säga att man utifrån *uses & gratification* teorin ser medierna som ett redskap för att förse sig med information samtidigt som man möjligen skapar en gruppstillhörighet och gemenskaps känsla emellan olika individer beroende på vilken identitet och värdering man har kommit att ta till sig utifrån medierna budskap och information.³⁴ Jag skulle benämna detta som en medierad identitet.

³² Selby & Cowdery (1995), s.186

³³ Gripsrud (2002), s. 77

³⁴ McQuail (2000), s.387 + 442

5.3 Den medierade identiteten – en kort historik

Begreppet *den föreställda gemenskapen* myntades av Benedict Anderson och grundade sig på tanken att medierna skapar en nationell gemenskap, eller även en gemenskap som grundar sig på likartade livsupplevelser. Den nationella gemenskapen gav enligt Anderson upphov till den *nationella identiteten*, en gemenskap som upplevdes i samma ögonblick bland människor.³⁵ Till exempel skapas den nationella gemenskapen, den föreställda gemenskapen, när män ska ut i krig. Män känner en samhörighetskänsla, då de alla är beredda att döda och dö för nationens skull. I det vanliga vardagslivet skulle dessa män troligtvis inte bry sig särskilt mycket om varandra, eller ens ha brytt sig om att lära känna varandra, men vid frontens linje besitter de en nationell identitet. Ett annat exempel är den nationella gemenskapskänsla som vi människor känner vi stora sportevenemang, bland annat vid Fotbolls-VM. Och som många märker har medierna en stor roll i denna gemenskapskänsla och nationella identitet som uppstår i samband med dessa sportevenemang, genom att följa alla matcher, visa repriserna, skriva om alla idrottsmän och lag, och förstora upp hela händelsen till något stort som man inte kan undgå eller bortse från under den perioden som evenemanget pågår. När det gäller krigshändelser är medierna verksamma och jobbar effektivt med att visa hur det går för det egna landet, och det andra landet. Det får folket som ser nyheterna att känna en nationell gemenskap med dem som är ute i världen och strider för nationen. Gripsrud menar därmed att människors identitet, tack vare medierna, är ett lapptäcke av identiteter. Det vill säga en identitet som är sammanflätad med likheter och skillnader i förhållande till andra människor och deras identiteter.³⁶ Den största delen av en människas identitet börjar redan när man föds, identiteten skapas i samverkan med könen, familjen och deras sociala klassbakgrund, etnicitet, den miljö vi lever i, utbildning m.m. Men även om vi människor inte direkt diskuterar och pratar om en föreställd gemenskap eller nationell identitet, brukar man väldigt ofta tala om huruvida vi blir påverkade av medierna, om hur medierna påverkar våra identiteter medvetet eller omedvetet. Trots allt kan man inte bortse ifrån det faktum att det väldigt ofta finns ett samband mellan exempelvis våra intressen och klädstilar med det som visas i medierna. Småflickor som klär sig som sina idoler, killar som väljer sport (bilar) som sina idoler, och mycket annat som har att göra med musik, film, utbildning och yrkesval. Och med tanke på att vi vanliga människor som blir serverade mediernas budskap inte har någon

³⁵ Gripsrud (2002), s. 19

³⁶ Gripsrud (2002), s.19

direkt kontroll över mediernas utbud, kan man tala om att det möjligen skapas *en medierad identitet*.

5.4 Förtroendet för medierna

Förtroendebegreppet är något som är värt att tas upp, eftersom jag även har i avsikt att ta reda på hur stort förtroende mina respondenter har för medierna. För att kunna ta reda på om människor påverkas av det som medierna skildrar beror till stor del om man känner att man kan lita på medierna och dess innehåll. Utan tillit och förtroende, betyder mediernas innehåll inte särskilt mycket för en individ. Tidigare år har inte förtroendebegreppet varit särskilt intresseväckande inom medieforskningen, man har oftast fokuserat på mediernas påverkan, effekter, och människors medieanvändning. Men på senare år har förtroendet för medierna lockat forskarna, och tankarna om hur stort förtroende en individ har för medierna har ansetts vara relevanta för att förstå människors relation till medier.³⁷ Jag är intresserad av förtroendebegreppet i min undersökning eftersom jag tror att förtroendet för medierna spelar en ganska stor roll om man vill koppla mediernas roll till identitetsskapandet. Har man ingen förtroende för medierna, är det svårt att ta till sig det som skildras. Maria Elliot skriver:

Förtroende för medier kan ses som en känslomässigt präglad förväntan på medier, baserad på tidigare kännedom av medier och med relevans för individens relation till medier.
(Elliot, s.49)

För att nå kunskap om personers tankar om identitetsskapande i relation med medier, är det därmed även viktigt att få kunskap om deras medieanvändning samt förtroende för medierna.

Förtroendet för medier innebär att man förväntar sig att få ett utbyte av särskild betydelse. Bland de förväntningar som inryms i medieförtroendet spelar trovärdighet en framträdande roll.
(Elliot, s.57)

Medieforskningens syn på mediernas roll i samhället har förändrats drastiskt under årens gång. Från att från början ha varit allsmäktiga massmedier med storslagen kraft över publiken, har förändringar inom medieforskningen lett till att synen på förhållandet mellan medier och människor även ändrats. Mediernas existens, och människornas medieanvändning har kommit att påverka den sociala samhörigheten som finns mellan människor, och därtill även identitetsskapandet.³⁸

³⁷ Elliot (1997), s.37f

³⁸ Nowak (1999), s.65

6. Metod

Som analysmetod har jag valt att använda mig av *diskursanalys*. Själva begreppet diskurs används som ett verktyg inom olika forskningsområden. Många menar att det inte finns någon enda stor enighet inom diskursanalysen, då det troligtvis finns många olika perspektiv och tolkningar.³⁹ Utifrån diskursanalysen har jag försökt att ge läsaren till denna uppsats en inblick i intervjupersonernas umgängeskrets, deras tankar om identitet och identitetsproblem, deras medieanvändning och slutligen deras tankar om mediernas bild av invandrare – för att därefter utifrån skapa min egen uppfattning och tolkning utifrån det som sades under själva intervjun. Jag är givetvis medveten om att mina egna personliga föreställningar kan påverka undersökningens resultat, men min intention med denna studie är inte att komma fram till en enda tolkning eller sanning, utan jag strävar efter att kunna lyfta fram olika synvinklar och tolkningar, tankar och funderingar. Därför försökte jag att inte argumentera emot dem intervjuades åsikter under själva intervjuens gång, även om jag kanske inte alltid höll med om vissa saker de berättade (se Analys). Det kan mycket väl hända att jag inte tar fram alla tolkningar som finns, men förhoppningsvis lyckas jag lyfta fram de tolkningar som rör undersökningens syfte.

Det finns olika metoder för att insamla och tolka sitt material, jag bestämde mig för en kvalitativ undersökning med intervjuer, eftersom det kommer att ge mig en möjlighet att få en djupare förståelse än vad jag kanske hade fått om jag hade delat ut enkäter. Jag valde därför att intervjua ett antal personer, med olika bakgrund (det vill säga utlandsfödda samt utländska personer födda i Sverige), mellan 20-30 års ålder, för att sedan därefter analysera intervjuerna med hjälp av metoderna *meningstolkning* och *meningskoncentrering* (se avsnitt 6.5).

Jag kommer här nedan börja med att förklara varför jag valde att intervjua, min roll som intervjuare, de olika intervjuformer som finns, transkribering av intervjumaterial, samt hur jag gick tillväga när jag skulle intervjua.

6.1 Att intervjua

I min undersökning valde jag att genomföra en intervju med ett antal personer. Ordet intervju kommer från franskans *entrevue* som betyder möte. Ett möte mellan två människor, där en person berättar om en händelse eller något tema för någon annan. Intervjun skiljer sig från ett

³⁹ <http://dspace.mah.se:8080/bitstream/2043/2762/1/BergvallJonsson.doc>, s.11 (2007-01-06)

vanligt samtal på det sätt att under en intervju vill intervjuaren höra om ett särskilt ämne genom sin utfrågning.⁴⁰ När man som forskare vill studera kulturella fenomen i samspel med människan och dennes liv, tankar och upplevelser, är intervjun till stor hjälp.⁴¹ I och med detta, då jag i min studie velat undersöka hur utländska personer uppfattar sin identitet utifrån det medierna skildrar, skulle det inte räcka med observationer eller enkäter. Intervjuer ger mycket mer kunskap om personens upplevelser och tankar. Ett leende, en sorgsen blick, eller en lång tystnad skulle inte kunna registreras om jag hade valt att dela ut en enkät. Personliga erfarenheter och minnen stärks med det sätt som personen i fråga uttalar sig eller beter sig på. Det skulle bli svårt att få denna kunskap om människan om jag inte hade valt att intervju. En annan fördel som en intervju ger är att man har möjligheten att gå in på djupet för att verkligen förstå det man som forskare vill ta reda på. Man får möjligheten att låta personen själv formulera sitt svar, istället för att välja ut svarsalternativ åt dem i förväg. Man får möjligheten att ställa följdfrågor, frågor som man kanske inte tänkt på innan. Men det viktigaste är nog att man får möjligheten att be personen utveckla sitt svar och förklara varför de tänker på det sätt som de gör, för att få en större förståelse och kunna göra en mer utförlig analys. Det kan dock även finnas nackdelar med intervjuer som kan göra det svårt när man ska tolka, exempelvis om den som intervjuas medvetet/omedvetet visar upp en bild av sig som kan vara inkorrekt, det vill säga att man försöker anpassa sig till frågorna. Detta leder till att man istället svarar på ett sätt som är *lämpligt*.⁴²

6.2 Min roll som intervjuare

Många kanske inte tänker på att intervjuaren själv kan komma att påverka respondenten under mötets gång, samtidigt som själva respondenten kan komma att påverka intervjuaren. Annika Lantz, som har undervisat inom forsknings- och intervjumetod under många år, menar att intervjuaren måste vara medveten om att det finns en ömsesidig påverkan. Detta för att kunna hantera situationen i det syfte att insamlade data ska kunna behålla sin tillförlitlighet. Hon talar därefter om en positivistisk och antipositivistisk traditionssyn, där den positivistiska betraktar påverkansprocessen som *ett hinder för objektivitet*, medan objektiviteten inte förekommer alls i den antipositivistiska traditionssynen.⁴³ Inom den positivistiska synen är

⁴⁰ Lantz (1993), s.12

⁴¹ Fägerborg (1999), s.55f

⁴² Fägerborg (1999), s.60

⁴³ Lantz (1993), s.100

rollteorin väldigt central. Man menar att karaktäristiska drag såsom ålder, etnicitet, socialklass, klädstil och talesätt influerar respondenten och därmed intervjun. Det vill säga att respondenten kan komma att anpassa sig utifrån sin intervjuares utmärkande drag. I vissa fall kan till och med könen spela en stor roll, eftersom män och kvinnor visar olika förståelse och olika känslor i samma sammanhang, och detta kan respondenten ha i åtanke när hon/han delar med sig av sina tankar och känslor.⁴⁴ Jag tänkte inte särskilt mycket på att min roll som kvinna skulle komma att påverka det motsatta könet särskilt mycket eftersom jag på ett eller annat sätt är bekant med de manliga intervjuade, men det kan mycket väl hända att män inte visar sina känslor och tankar lika mycket inför kvinnor såsom en kvinnlig intervjuad skulle göra. Men sedan kan man även undra om de kvinnliga respondenterna kan komma att påverkas och bete sig annorlunda inför en kvinnlig intervjuare, av olika anledningar. Men jag skulle tro att respondenten kan komma att kunna förklara och dela sina åsikter lättare eftersom även jag har utländsk bakgrund. En intervjuare med utländsk bakgrund kanske kan ha en större förståelse och gemenskap med den intervjuade än kanske en icke-utländsk intervjuare skulle ha. Hursomhelst är det nog viktigt att jag noggrant tänker på min roll som intervjuare och vara medveten om vad som kan influera svaren och kunna hantera det på ett säkert sätt.

Det krävs nog även att man ger intervjupersonerna ett *psykologiskt andrum*, som Lantz nämner i sin bok, där man försöker att inte börja med själva intervjun på en gång, för att den intervjuade inte ska behöva känna sig pressad på något vis. Lantz menar att det är viktigt att man skapar miljö där man först får en god kontakt med den intervjuade för att sedan få god tid för att ställa frågor.⁴⁵ Detta är något som jag själv tänkt på tidigare och anser det vara viktigt inför själva mötet, även om de intervjuade är bekanta till mig. Därefter kommer de även få en tid att reflektera över det som sägs under intervjun, jag kommer att försöka att inte pressa de med frågor stup i ett.

6.3 Den öppna och strukturerade intervjun

Det finns två former av intervjuer, en öppen och en strukturerad. Den öppna intervjun baserar sig på att intervjuaren ställer en fråga som den intervjuade svarar fritt och öppet på, utifrån sina tankar och funderingar kring ämnet. Här finns det inga givna svarsalternativ som den intervjuade måste sluta sina svar kring, utan de kan själva formulera sina svar. Däremot

⁴⁴ Lantz (1993), s.101

⁴⁵ Lantz (1993), s.110

handlar den strukturerade intervjun om att intervjuaren ställer förutbestämda frågor med färdigställda svarsalternativ som den intervjuade får svara på.⁴⁶ I vissa fall kan det finnas enstaka öppna svarsalternativ som den intervjuade kan skriva en kommentar på, detta för att intervjuaren vill ta reda på om den intervjuade skulle vilja ha med ett annat svarsalternativ som redan inte finns bland de färdigställda svarsalternativen. De strukturerade intervjuerna brukar benämnas som enkäter. I min undersökning valde jag att använda mig av båda dessa intervjuformer, och började med en öppen intervju. Den öppna intervjuformen behandlade många olika områden, som bland annat har att göra med identitetsskapandet, lite om intervjupersonernas medieanvändning och tankar kring mediernas bild av invandrare och utländska personer (se bilaga). Intervjupersonerna talade fritt under den öppna intervjun, där fick de en chans att besvara frågorna kring svar som jag kanske inte hade kunnat finna åt dem genom slutna svarsalternativ. Det gav mig en möjlighet att förstå och tolka deras förhållande till medier bättre. Jag skulle eventuellt inte ha kunnat närma mig intervjupersonerna på samma sätt om jag enbart hade baserat min studie på att dela ut enkäter.⁴⁷ Nu fick intervjupersonerna själva en chans strukturera sin verklighet och sina svar. Efter den öppna intervjun blev de dock tilldelade en kortare enkät med frågor om deras medieanvändning med slutna och några få öppna svarsalternativ, för att jag skulle kunna fördjupa mig ytterligare i vad medierna betyder för respondenterna. Enkäten gav mig en bild över respondenternas medieinnehav i hemmet och utanför hemmet, samt hur ofta de tar del av medierna och dess innehåll, men även hur stort förtroende de har för medierna (se bilaga).

6.4 Transkribering av intervjuer

I boken *Den kvalitativa forskningsintervjun* (1997) av Steinar Kvale skrivs det att det förmodligen är mer effektivt om en erfaren sekreterare skriver ut de inspelade intervjuerna, men att forskaren själv kan välja att skriva ner samtalen för att kunna få med språkstilen och detaljer som tagits del av under intervjuerna.⁴⁸ Eftersom jag tror att ett möte mellan mig och den intervjuade kan ge mer än bara det som spelas in på banden, kommer min tolkning inte kunna bli fullständig om någon annan skulle transkribera intervjuerna. Det blir trots allt jag, som forskare, som kommer att möta den intervjuade och få ta del av hennes/hans uttryck, blickar, tystnader, leende, och andra känslor som kan uppstå i samband med de frågor som

⁴⁶ Lantz (1993), s.17

⁴⁷ Lantz (1993), s.18

⁴⁸ Kvale (1997), s.155

ställs och tankar som uppstår. Förutom det som sägs under intervjun kan även kroppsspråket skapa mening och tolkas i samband med de frågor som ställs till den intervjuade. Man måste dock tänka på att det finns skillnader mellan att tolka vanliga texter och tolka intervjuer, för det första är texter redan nedskrivna och avslutade meningar medan intervjuerna skapar texter som ska tolkas, intervjutexten kommer därmed till samtidigt som den tolkas. En annan skillnad är att en nedskriven text är ett verk som tas del av utanför det läge i vilken den uppkom, medan intervjun är ett möte mellan två människor där den intervjuade enbart riktar sig till den som intervjuar. Den intervjuades kroppsspråk, gester och tystnad är något som den intervjuande får ta del av, något som kan göra den transkriberade texten otillräcklig för omvärlden. Den tredje skillnaden mellan en litterär text och intervju är framförallt det språkliga. Medan det förstnämnda är välartikulerad kan det förekomma många upprepningar och vaga mummel under intervjuer, som mycket väl kan störas av ljud omkring eller bandspelarens brus.⁴⁹ Själva transkriberingen är även ett sätt att bli bekant med sitt forskningsmaterial, då man lär sig att lyssna noga på det som den intervjuade sagt utan att tolka in en massa innebörder.

6.5 Fem metoder för intervjuanalys

Det finns olika metoder för när man ska analysera intervjuer, jag kommer att kort presentera de här nedan för att därefter diskutera vilka av metoderna som jag har tänkt använda mig av för min undersökning.

1. *Meningskoncentrering* – man kortar ner och sammanfattar det som intervjupersonerna berättat. Den väsentliga delen (för studien) av uttalandet lyfts fram. Koncentreringen innebär med andra ord att större intervjutexter kortas ner till mer precisare uttrycksätt. Denna metod används oftast när man har större omfattande intervjutexter, där man delar upp uttalandena och utvecklar de huvudteman som förekommer i texterna.
2. *Meningskategorisering* – denna metod kodar intervjun i kategorier, för att korta ner längre uttalanden till förenklade kategorier. Denna metod kortar ner och strukturerar om större texter till figurer eller tabeller.
3. *Narrativ strukturering* – innebär att man organiserar en text tidsligt och socialt för att kunna få fram mening ur den, det vill säga att metoden inriktar sig på de berättelser som sagts under intervjuns gång och försöker därefter att utveckla deras strukturer och

⁴⁹ Kvale (1997), s.50f

intriger. Den narrativa metodanalysen kan med andra ord skapa en sammanhängande historia av de berättelserna som berättats under intervjuens gång. Antingen kan berättelserna kortas ner under struktureringen, eller till och med utvecklas för att få en mer färdigställd berättelse.

4. *Meningsstolkningen* – innebär en djupare förståelse och tolkning av intervjutexten, och förekommer oftast inom humaniora, och de psykoanalytiska tolkningarna. Den här metoden kan kopplas till hermeneutiken. Metoden leder till att forskaren har ett perspektiv på det som undersöks och tolkar intervjuerna utifrån detta. Här krävs en kritisk distans till det som sägs, som även kallas för misstankens hermeneutik, för att forskaren inte enbart ska godta allt som sägs, utan kunna kritiskt tolka texterna, för att se om det finns någon underliggande mening i det som yttras.
5. *Ad hoc* – den här metoden är den vanligaste formen av intervjuanalys, då det inte finns någon särskild metod för analysen, utan den växlar fritt mellan olika tekniker. Den här metoden låter forskaren att först ta del av hela intervjutexten för att sedan kunna gå tillbaks till enskilda avsnitt för att göra djupare tolkningar av yttranden som kanske förekommer oftare, göra berättelserna som sägs mer sammanhängande, göra om textmaterialet till figurer och tabeller etc. Den här taktiken är till en fördel när man exempelvis vid en första textgenomgång inte finner någon särskild struktur och betydelse av texten.⁵⁰

Jag kommer att använda mig av metoderna *meningskoncentrering* och *meningsstolkning* i min analys, eftersom jag kommer att behöva korta ner och sammanfatta texterna för att därefter kunna skapa en djupare förståelse genom tolkning av intervjutexterna. Jag försökte att inte säga emot eller diskutera kring ett ämne alltför mycket när jag intervjuade personerna, eftersom jag ville få fram deras tankar och inte påverka dem alltför mycket med mina egna tankar och funderingar. Tanken med studien och frågorna var inte att få fram ett visst svar från dem, utan låta dem själva tänka och besvara frågorna så som de själva kände. Eftersom vissa svar kunde bli väldigt långa, kommer jag genom metoden meningskoncentreringen att sammanfatta det som sagts och lyfta fram den väsentliga delen som rör studiens syfte. Meningsstolkningsmetoden kommer därefter komma till användning när jag kommer kritiskt granska och tolka materialet för att se om det finns någon underliggande mening mellan textraderna.

⁵⁰ Kvale (1997), s.170ff

6.6. Metod för enkätanalys

Då enkäten inte var särskilt omfattande i min studie kommer jag här ge en kort beskrivning över hur jag gick tillväga när jag skulle analysera de svar jag fick från enkätmaterialen. Jag skapade en förklaringsmall för att därefter kunna stansa in intervjupersonernas svar i ett kodschema som jag hade skapat i programmet Excel. Efter stansningen gjorde jag tabeller utifrån svaren för att få en klarare bild framför mig och göra det lättare för mig att tolka enkäterna. De tabeller som jag ansett vara väsentliga för uppsatsen och dess syfte finns antingen i analysavsnittet eller bifogat i slutet av uppsatsen. Tabellerna är utformade på det vis att det inte är möjligt att se vad de enskilda personerna svarade på, utan det ska snarare ge en bild av hur frågorna besvarades i sin helhet. Därmed går tabellskalan upp till 7 personer, för att se hur många av intervjupersonerna som kryssat för var och en av svarsalternativen. (Se Enkät och Tabeller)

6.7 Tillvägagångssätt

När jag började tänka och forska kring ämnet identitetsskapandet och mediernas skildring av invandrare/utländska personer, började jag samtidigt tänka mycket på vad jag ville ta reda på och vilka frågor som skulle vara intressanta för mig att få svar på. Varje fråga som jag kom att tänka på antecknade jag ner. Innan intervjuerna kom igång gick jag igenom alla frågor och valde ut de frågor som jag ansåg skulle hjälpa mig att besvara mina frågeställningar och vara relevanta för studien. En sak som var väldigt viktigt för mig var att försöka intervjua personer med olika bakgrund och härkomst, jag ville inte inrikta mig på någon särskild landsgrupp eller personer som var utlandsfödda eller födda i Sverige. Som tur var kände jag personer med olika bakgrund och härkomst i den åldersgrupp som jag ville undersöka. Jag hörde av mig till dem ganska tidigt, förklarade syftet med undersökningen och frågade om de skulle vilja delta i studien. Det tog inte många minuter för respondenterna att bestämma sig för om de ville vara med eller inte, alla svarade ja på en gång. Då jag inte hade förberett några frågor ännu eller fördjupat mig mycket i studien sa jag att jag skulle återkomma till dem efter några veckor för att stämma träff för själva mötet. När man intervjuar kan man välja mellan att skriva ned, använda bandspelare eller videokamera. Även om en videokamera hade varit suverän då man både kan fånga upp bild och ljud, det vill säga respondentens kroppsspråk och samtalet, är det inte många som känner sig lika avslappnade på film. Valet av intervjueredskap var relativt självklart för mig från början, jag ville använda mig av någon form av inspelningsapparat,

vare sig det var vanlig bandspelare eller något annat, eftersom jag ville kunna ge min fulla uppmärksamhet till den person som intervjuas. Därför det skulle ha blivit svårt att ge intervjupersonen min fulla uppmärksamhet om jag hade blivit tvungen att föra anteckningar och skriva ner samtalet för hand. Det skulle även ha kunnat leda till att jag missade viktiga meningar och tankar som den intervjuade delat med sig, samtidigt som den intervjuade skulle kunna bli nervös bara av att se mig skriva för fullt. Mitt inspelningsredskap blev en minidisc-spelare som anslöts till en mikrofon för att förstärka ljudkvalitén. Det blev inga problem med batterier eftersom den gick på ström, samt att varje minidiskett hade en speltid på 160 minuter, vilket klarade sig igenom varje intervju.

Jag har som sagt träffat intervjupersonerna tidigare, vid olika tillfällen, men jag ville för deras skull låta dem själva bestämma var de ville att intervjun skulle äga rum, för att de själva skulle kunna känna sig avslappnade. Däremot föreslog jag en lugnare miljö där vi inte skulle bli alltför störda, då vissa föreslog caféer. Caféer må vara mysigt, men det är inte det lämpligaste stället och det kan samla på sig en massa störande brus och ljud sedan när man ska gå igenom materialet. Intervjuerna skedde därför dels på Södertörns högskolas bibliotek (i ett gruppum), eller i den intervjuades hem/föräldrahem.

Intervjun gick tillväga på det vis att jag träffade personen som skulle intervjuas, och pratade lite allmänt med denne först till en början, för att inte stressa henne/honom. När de själva var redo förklarade jag lite kort vad intervjun gick ut på, vad för typ av frågor jag skulle ställa, samt berättade att de skulle få besvara en liten enkät angående deras medieanvändning efter själva intervjun. När jag sedan fick klartecken från dem satte jag igång minidisc-spelaren och påbörjade intervjun. Mot slutet av varje intervju var jag noga med att fråga personen i fråga vad de tyckte om frågorna, om de tyckte att de var för svåra eller känsliga, eller om det även var något som de inte ville att jag skulle ta upp i min uppsats. Jag kommer att gå igenom mer utförligt i analysdelen om intervjupersonernas svar och tankar kring intervjufrågorna.

7. Material

7.1 Etiska riktlinjer

Hur mycket bör jag berätta om intervjupersonerna? Var går gränsen? Det är exempel på två frågor som man kan tampas med när man ska genomföra en intervjuundersökning. Men det finns ett så kallat *individskyddskrav*, där man måste tänka på att de intervjuade inte får utsättas för någon form av psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning.⁵¹ Man måste självfallet se till att respektera och värna om sina intervjupersoner. Jag vill att mina intervjupersoner ska kunna känna sig så bekväma som möjligt, och även om några av dem inte tyckt att anonymiteten är särskilt viktig, är det nog bäst att hålla sig till etiken och skydda de intervjuade. Individskyddskravet är uppdelat i fyra delar: informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet.⁵² *Konfidentialitetskravet* innebär att man skyddar de undersökande individernas personuppgifter så att obehöriga inte får tillträde till dessa. Detta har jag gjort genom att ge mina intervjupersoner fingerade namn. De har mer eller mindre fått påhittade namn av mig för att deras anonymitet skall bevaras. *Nyttjandekravet* innebär att det material som man insamlat från den undersökta personen skall endast användas i forskningsändamål och utlova de skyldigheter som gjorts med den intervjuade. Den information som jag insamlat kommer inte på något vis att lämnas ut till någon annan forskning eller ändamål, dessa förblir arkiverade hos mig. Forskaren har även en skyldighet till att informera sina undersökningspersoner angående deras roll i undersökningen och vilka villkor som gäller för deras deltagande. *Informationskravet* kräver även att forskaren ger undersökningspersonen rätten att avbryta sin medverkan om denne vill. Jag har berättat för mina undersökningspersoner om vad studien går ut på och mitt intresse för forskningen. De har alla blivit informerade om anonymiteten innan intervjuens start. Jag har däremot inte berättat för dem hur jag kommer att gå tillväga när jag analyserar materialet av rädsla för att det skulle komma att påverka deltagarnas tänkande under intervjuens gång. I de undersökningsfall där forskaren anser att undersökningspersonen är alltför passiv och inte ger tillräckligt med uppgifter, kan forskaren be om individens samtycke för att få tillgång till journaler, register m.m. *Samtyckeskravet* gäller även när forskaren ska intervjua minderåriga, och då krävs ett samtycke från deras föräldrar (eller dylikt). Ingen av intervjupersonerna i min undersökning är minderåriga eller har varit obenägna och passiva under intervjuens gång.

⁵¹ Pripp (1999), s.51

⁵² Pripp (1999), s.52f

7.2 Intervjupersonerna

Intervjupersonernas namn är fiktiva, i vissa fall är namnen fingerade av mig, och vissa fall ville intervjupersonen själv välja ett påhittat namn som de tyckte om. De intervjuade är fem tjejer och två killar i åldersgruppen 20-30 år. Jag hade velat få möjligheten att intervjua fler killar, inte för att skapa någon form av genusperspektiv, utan för att tidigare studier inom bland annat identitetsskapandet ofta har handlat om kvinnor, men tyvärr fanns det inte tillräckligt med tid för att hinna utföra fler intervjuer.

Virginia är en 21-årig tjej som är född i Sverige, hennes föräldrar flyttade från Iran till Sverige år 1983. I dagsläget studerar hon fristående kurser på universitetet.

Tea är en 23-årig tjej som är född i Kina. När hon var 6 år gammal flyttade hon till USA med sina föräldrar, och vid 12 års ålder flyttade de till Sverige. I dagsläget jobbar hon som tandläkare.

Cinderella är en 30-årig tjej som är född i Iran, och flyttade till Sverige med sin familj när hon var 12 år gammal. I dagsläget jobbar hon som tandläkare.

Aurora är en 27-årig tjej som är född i Ryssland. När hon var 17 år gammal flyttade hon till USA, och vid 19 års ålder flyttade hon till Sverige för att jobba och studera. I dagsläget jobbar hon som forskningsassistent och översättare.

Dirk är en 26-årig kille som är född i Sverige. Hans föräldrar flyttade från Polen till Sverige år 1980. I dagsläget jobbar han som systemadministratör.

Natalie är en 24-årig tjej som är född i Sverige. Hennes föräldrar flyttade från Grekland till Sverige på 70- och 80-talet, och har bott här sedan dess. I dagsläget studerar hon molekylär cellbiologi på universitetet.

Vincent är en 26-årig kille som är född i Iran och flyttade till Sverige med sin familj när han var 5 år gammal. I dagsläget jobbar han som tandläkare.

7.3 Intervjumaterialet – den nedskrivna intervjun

Som jag skrev i avsnitt 6.4 om transkribering av intervjuer, gick jag själv ensam igenom varje intervju och skrev ner intervjusamtalet så ordagrant som möjligt. En del intervjuare sammanfattar sina intervjuer när de skall skriva ner dessa, det vill säga att de kortar ner och sammanfattar svaren på frågorna istället för att skriva ner svaren ordagrant. Men eftersom jag ville få med allt material då det kan hända att man missar ett uttryck eller ord som kan komma att vara viktigt i sammanhanget när man kortar ner och sammanfattar, valde jag att skriva ner allt ord för ord, även markera de ställen där det förekom skratt, leenden, tystnader eller ställen där de bad mig att upprepa frågan. Det kan hända att sådana anmärkningar inte har någon större betydelse, eller så kan det vara till stor nytta när man analyserar deras svar. Kan de ha varit tysta för att de funderade på frågan eller för att frågan kändes obekvämt eller svår? Eller kan de ha skrattat för att frågan var rolig och något som de inte hade tänkt på tidigare eller för att de kände att det kändes nervöst? Det kan ha betydelse, eller vara meningslöst, men jag valde ändå att ta med det i intervjumaterialet. Jag har dock inte antecknat ner deras kroppsspråk, men jag minns mycket väl hur deras kroppsspråk och ögonkontakt var riktat mot mig, då intervjuerna inte skedde i en alltför avlägsen tid. All material, det vill säga minidisketterna och de nedskrivna intervjuerna, är arkiverade hos mig och kommer inte att vara offentligt tillgängliga på grund av individskyddskravet.

Materialgenomgången tog mellan 7-10 timmar att gå igenom per intervju, då jag blev tvungen att lyssna på samtalen om och om igen för att få med det som yttrades. Den kortaste intervjutexten blev på 9 sidor medan den längsta intervjutexten blev på 19 sidor. Den stora skillnaden beror helt enkelt på hur mycket intervjupersonen hade att berätta för mig, och hur sammanfattat eller utförligt hon/han berättade om sina tankar och känslor.

8. Analys

Som jag nämnde under tidigare kapitel har jag utfört en *diskursanalys* där jag först tagit upp om hur intervjupersonerna själva uppfattar världen, för att se om det finns något särskilt ord de använder sig av som utmärker sig och om det i så fall finns något mönster av det, men även försöka förstå personerna utifrån mina frågeställningar och se vad som döljer bakom de ord som yttrades under intervjun. Utifrån diskursanalysen har jag försökt att ge läsaren till denna uppsats en inblick i intervjupersonernas umgängesomkrets, deras tankar om identitet och identitetsproblem, deras medieanvändning och slutligen deras tankar om mediernas bild av invandrare – för att därefter utifrån skapa min egen uppfattning och tolkning utifrån det som sades under själva intervjun.⁵³

8.1 Virginia

Virginias umgängeskrets är enligt henne ganska begränsad, det är framförallt vänner från skolan och sen är det lite från föräldrarna, det vill säga familjevänner. Umgängeskretsen är ganska jämnt fördelad mellan de som är födda i Sverige och folk med utländsk bakgrund. Virginia berättade att hon inte har upplevt någon form av problem eller besvär med sina vänner, utöver vanliga meningsskiljaktigheter som kan uppstå vänner emellan, men kan ändå känna att hon inte riktigt passar in i någon av umgängeskretsarna.

”För jag känner mig inte helt som någon hundra procentig iranier eller hundra procentig svensk...”.

Men trots det berättade Virginia sedan att hon under större delen av sitt liv sett sig själv som mer svensk, än iranska, men att det ändå är ganska blandat. Hos mig uppfattades det som en osäkerhet, att hon inte riktigt visste hur hon såg sig själv, och att det antagligen var ett problem hos henne. Det visade sig att det överensstämde med den bild hon sedan gav mig när vi talade vidare om identiteten, eftersom Virginia inte känner att hon riktigt har fullt utvecklat sin identitet med tanke på att hon fortfarande är så ung. För henne kändes det som att *om* man inte har någon koll på vem man är riktigt kan man känna sig lite borttappad.

”... det är ju klart lättare om man känner sig som en hundra procentig iranier, att man har sitt lilla communities, och man umgås med sina vänner, och man håller hårt på sina egna traditioner och... eh, liksom... ja, jag tror att det liksom är lättare att leva så än att försöka vara i båda världarna”.

⁵³ Intervjufrågorna finns bifogade i slutet av uppsatsen för att tydliggöra intervjupersonernas svar och kommentarer för läsaren till denna uppsats.

Den mångkulturella blandningen som håller på att växa fram är, enligt Virginia, ostadig. Det vill säga att man måste vara väldigt säker på sig själv och sin identitet, veta vem och vad man är, för att det ska funka. Identiteten är någonting som skapas utifrån arv och miljön, det vill säga via föräldrarna, skolan, arbetsplats vännerna m.m. Men Virginia tror även medierna har en stor roll i identitetsskapandet.

”Alltså framförallt TV tänker jag på nu, för det är väl det som jag har haft mest... liksom... jag har vuxit upp med det på något sätt kan man säga, hela tiden haft det där. Det påverkar ju väldigt mycket, man tänker på till exempel skönhetsideal och sådana saker, det är väldigt tydligt.”

Trots att Virginia vet att TV:n har haft en stor roll i hennes liv och identitetsskapande kan hon inte säga att det har varit någonting positivt, utan snarare att det varit obehagligt på något sätt. Det var på något sätt konstigt för mig att hon ansåg TV som något obehagligt men ändå tog del av det, men jag fick då förklaringen att det var mer lättsamma program som serier och sådant som var mer aktuellt, för att hon bara skulle kunna slappna av. Det obehagliga berodde dock på att ”mediemänniskorna” inte utnyttjar medierna till det bästa utan hela tiden gör det väldigt kommersiellt. När jag därefter frågade Virginia om hon kände till begreppet identitetsproblem sa Virginia att hon väl hört det men inte hade någon direkt definition på begreppet, men jag bad henne försöka förklara vad hon trodde att det betydde, eftersom hon ändå hade nuddat vid den punkten vid ett tidigare tillfälle när hon berättat att hon varken kände sig som hundra procentig iranier eller hundra procentig svensk.

”... jag skulle väl säga att man har svårt att veta om sin egen identitet och hitta en identitet, och hålla fast vid en identitet.”

Jag förklarade därefter innebörden av begreppet identitetsproblem och hon berättade att hon upplevt det, både när hon talat med släktingar som bor i Iran per telefon, men att det även finns en hel del av den svenska kulturen som hon känner att hon inte kan identifiera sig med. Och det bekymrar henne, på sätt och vis.

”Men det beror nog mest på att jag liksom inte riktigt har landat själv med vem jag är, om jag skulle komma fram till att jag är någonting häremellan som jag trivs med, så skulle det inte vara något problem.”

Det lät rätt logiskt i mina öron, att om man kommer underfund med sin egen identitet då lär det inte längre utgöra något problem. Men för att få en klarare bild av Virginias förhållande till medier bad jag henne att berätta vad medierna var för henne, och vad medier betydde för henne. De medier som hon nämnde var TV, tidningar och radio.

”Alltså på många sätt är ju medier, som informationskällor liksom, man tittar på nyheter och man läser tidningar för att få nyheter och så där, de ska ge en slags bild av världen, och det kanske smittar av sig på resten som nöjesgrejer också, att man tar in en slags bild av omvärlden omedvetet, men det är ju egentligen en nöjesfunktion, att man sitter och tittar på någon serie, sånt där.”

För Virginia är det väldigt viktigt att ta del av medierna och dess innehåll i dagsläget eftersom hon anser att man antagligen annars skulle komma att känna sig ganska utanför samhället om man inte tar del av nyheter och sådana saker. Men förtroendet för tidningar anses vara större för tidningar när det gäller rapportering av nyheter, än TV, eftersom nyhetsinslag på TV kan manipuleras på det vis att journalisterna lyfter fram det som *de* anser har störst effekt på åskådaren, eller helt enkelt det som *de* vill få fram i sitt nyhetsinslag. Här ville jag börja diskutera om att även tidningarna kan ha olika sätt att manipulera artiklar och bilder om de önskar göra det, men lät bli eftersom jag inte ville påverka hennes funderingar och tankar, men hon underströk själv strax därpå att hon inte ansåg att tidningarna var helt tillförlitliga. Här kan man se att Virginias åsikt överensstämmer med det tidigare nämnda medialiseringen, från SOU-rapporten (se kapitlet om Tidigare forskning). När vi sedan kom in på mediernas bild av invandrare och utländska personer frågade jag henne om hon ansåg att hennes identitet kan ha påverkats på något sätt eller rentav skapat ett identitetsproblem hos henne.

”Ja det tror ja, jag kan inte komma på något exempel på just mig eller liksom överhuvudtaget egentligen, men det tror jag definitivt. Alltså det... på samma sätt som det påverkar vad man har för inställning till olika... liksom sätt att leva eller olika attityder eller vad man har för inställning till... ja, vad man har för normer och så där, så påverkar det också vad man har för bild av andra människor, och om man delar in människor i olika fack, så det är klart att det liksom... det kan skapa identitetsproblem för personer som inte liksom får vara med i den här delen som anses vara norm.”

För henne var inte invandrare något negativt, utan snarare själva begreppet som ansågs vara negativt laddat. Negativiteten beror, enligt Virginia, på den syn som svenskar har på ordets betydelse, om de hade varit positivt inställda mot invandrare hade begreppet antagligen haft en positiv klang. Men människor har en tendens att dela in folk i olika fack, man har ett behov av det eftersom kapaciteten att lära känna tusentals människor inte finns hos den enskilde individen och därför delas människor in i fack. Så jag frågade henne om negativiteten enbart berodde på människornas fackindelning eller om hon ansågs att medierna även hade en roll i det hela. Till en början hade hon svårt för att komma fram till ett direkt svar, men hon kände till att många människor känner att bilden av invandrare i nyhetsrapporteringar oftast är negativt och lyfts fram.

”... alltså att man nästan tycker att på något sätt att det är viktigare att straffa människor som begår stölder och så där som oftast liksom underklass brukar göra jämfört med människor som begår liksom skattebedrägerier och har med mycket större penningvärde att göra, att det inte liksom lyfts fram på samma sätt, det kanske inte är... ges samma utrymme i medier och riktigt, det brukar oftast handla om svenska överklass, alltså det behöver inte vara i Sverige utan andra delar av världen också, att det överhuvudtaget i samhället är... man kan väl säga att det är mer, i vissa bemärkelser mer negativt... orättvist negativ bild av minoriteter.”

De negativa skildringarna var oroväckande för henne eftersom det bekymrade henne om folk skulle få en sämre bild av invandrare i allmänhet om någon enskild invandrare skulle ha begått något hemskt och lyfts fram i nyhetsmedier. Virginia förtydligare med att säga att den effekt det kan ha på henne personligen är dels att det blir jobbigare att ta sig fram på arbetsmarknaden, eftersom det byggs alltmer på diskriminering.

8.1.1 Virginia – tolkning och diskussion

Mitt första intryck av Virginia när jag träffade henne på intervjudagen var att hon verkade avslappnad, hon gav inget nervöst intryck eller så. Under själva intervjun svarade hon lättsamt på alla frågor, ibland avvaktade hon och tänkte igenom frågan innan hon svarade, och ibland såg det ut som att hon funnit nya insikter som hon kom på allteftersom hon försökte förklara och utveckla sitt svar. Jag fick inte hundra procentig ögonkontakt med henne under intervjugång och det var svårt att tolka om det berodde på nervositet eller om det berodde på att hon försökte tänka igenom frågorna. Men intervjun gick smidigt och hon verkade inte tycka att det var några konstigheter med frågorna. Virginia känner sig väl integrerad i samhället och har inte upplevt några större problem än kanske diskriminering på arbetsmarknaden när det gäller hennes namn. Hon är en ung tjej som försöker komma underfund med sin identitet, och anser att identitetsskapandet skiljer sig från individ till individ. Hon tycker inte att det handlar så mycket om var någonstans man är född, det vill säga om man är utlandsfödd eller är en utländsk person som är född i Sverige, däremot tror hon att det mycket väl kan hända att en person kan påverkas i ett samhälle som inte riktigt accepterar en. När hon berättade om att hon inte kan känna sig som hundra procentig iranier eller hundra procentig svensk kunde jag förstå henne ganska väl eftersom jag själv har upplevt den känslan, men det är inget som man går runt och tänker på. Och det har jag förstått att så är även fallet hos Virginia. För mig verkar det som att Virginia har en väldigt stark tilltro till medier, att hon tror att de har en stor makt och påverkan, samtidigt som hon har en negativ inställning till det hela. Men hon

berättade att hon tror att medierna kan ha påverkat henne, främst televisionen, och att mediernas bild av invandrare kan ha format hennes identitet på något sätt, fastän hon inte kunde ge mig något direkt exempel. Men med tanke på att hon ansåg att begreppet var ett negativt laddat ord, och att det dels berodde på medierna, kan man tänka sig att den bild hon får av medierna är negativt, och att det påverkar henne på ett negativt sätt, vare sig det gäller inställning, normer eller attityd.

Det intressanta för mig var att hon berättade att hon inte ansåg att negativiteten enbart berodde på medierna, utan att det även berodde på den syn som svenskar har på invandrare. Nu i efterhand kan jag inte låta bli att undra om det beror på att hon haft negativa erfarenheter, det vill säga om hon har varit med om någonting som får henne att känna så, eller om det rentav är en åsikt. Det var inte särskilt svårt att förstå Virginia, eftersom jag tycker att hennes svar var sammanhängande och hon visade klart vad hon tyckte och kände angående mediernas bild av invandrare och hur det påverkade henne och identitetsskapandet. Med tanke på att hon berättade att hennes identitet inte var helt utvecklat, då hon är fortfarande ung, kan jag tro att mediernas skildringar, oavsett om det är positiva eller negativa, kan ha en storslagen roll i hennes liv, särskilt eftersom hon talade om att televisionen har haft en stor roll i hennes liv och att hon är medveten om att hon påverkas på ett eller annat sätt.

8.2 Tea

Teas umgängeskrets är, enligt henne, ganska jämt fördelad. Men ändå anser hon att det kan hända att hon umgås med invandrare något mer, men att ingen av dessa kommer från hennes modersland, Kina. Jag frågade henne hur det kom sig att hon inte hade några kinesiska vänner och hon förklarade att det berodde på att hon inte riktigt passar in i det kinesiska samhället, eftersom hon anses vara för västerländsk.

”... eftersom jag inte är överens med deras ideal och uppfattningar så blir det bara att jag inte har några kinesiska kompisar.”

Tea berättade även att hon inte känt någon form av problem eller besvär med någon av sina vänner, vare sig om de är svenskar eller kommer från någonstans (om de nu inte visar sig vara väldigt religiösa, vilket hon inte är), utan att besväret enbart uppstår med kineser, det vill säga att det kan uppstå kulturkrock med hennes egen kultur då hon växt upp i Kina under en väldigt kort period. För mig var detta oväntat och fick mig att börja undra att *om* hon inte kände att kineserna accepterade henne som kines utan såg henne som alltför västerländsk, hur

kan detta då påverkat hennes identitetsuppfattning, eller om det har påverkat henne alls? När jag därefter kom in på frågor om identitet och frågade henne vad identiteten betydde för henne och om det var något hon funderat över, skrattade hon lite först över frågan för att sedan säga att identiteten är den man är, men att det inte är något som hon direkt har funderat på. Skrattet berodde dock på att hon ansåg att frågan var lustig.

”Identitet, man kan tänka sig att man har en egen identitet att man skiljer sig från mängden, nej det bryr jag mig inte särskilt mycket om. Eller att, man ska typ ha en identitet för att utvecklas som person, och det vill väl alla. Man vill alltid bli en bättre version av sig själv.”

Detta fick mig att inse att identitetsuppfattningen inte var speciellt viktigt för henne, om hon skulle se sig som svensk eller utländsk, det viktiga för henne verkade vara att veta själv vem hon är. Nästan lite som dem unga iranska tjejerna från Palmqvist & Salemis forskning. Tea verkade vara målmedveten nog att inte låta identitetsskapandet styra eller påverka hennes liv i alltför hög grad. För Tea är identiteten inte något som är genetiskt, utan det är snarare miljön som man lever i som gör en till den man är. Med miljön menade hon uppfostran, föräldrarnas värderingar, vänner man umgås med och det mesta som man ser och tar del av i livet. När jag därefter frågade henne om hon ansåg att medierna kan ha någon roll i identitetsskapandet fick jag ett snabbt ja-svar, att medierna har en väldigt stor roll.

”Just det här TV-tittandet. Jag tror... jag tittade jätte mycket på TV när jag var liten, jag tror att jag har fått jätte mycket av mina värderingar från typ olika serier i TV och... hur man ska bemöta folk, vad som är rätt och vad som är fel. De flesta program som visas, visar en väldigt tydlig bild på vad som är rätt och vad som är fel. Jag tror att många av de här värderingarna som jag har kommer från just TV, för att jag skulle vara en helt annan människa ifall jag inte fick titta någonting på TV.”

Här kunde jag inte låta bli att tänka på att även Virginia hade berättat att TV:n hade haft en stor roll i hennes liv, även om inte hon hade kopplat det till sina värderingar. Men jag ville inte pressa Tea alltför mycket med frågor om medier vid det här laget eftersom jag ville att fokus skulle läggas på identitet. Hon berättade därefter att hon varken känner sig svensk eller utländsk, utan att det kan variera från dag till dag eller hur situationen hon befinner sig i är för tillfället.

”På jobbet känner jag mig mycket mer svensk eftersom alla som... många på min arbetsplats, kollegorna är från andra länder, och de visar väldigt tydligt sin kultur, sin hemmakultur, språk och mat och sånt. Eftersom jag inte har någon stark kinesisk bas i grunden, har jag inte... visar jag inte särskilt mycket av det, jag kan inte särskilt mycket av det. // ... även om jag är ganska försvenskad så är jag utanför på något sätt. Jag kan ingenting om Bamse, jag kan ingenting om Pippi, sånt där ingick

inte i min barndom, så jag har ingenting... jag vet inte vad de pratar om...".

När hon nämnde Bamse och Pippi kunde jag inte låta bli att le eftersom jag kunde relatera det till min egen barndom, då jag är uppvuxen i Sverige med de flesta sagoböckerna och visorna, men förstod vad hon menade med att känna sig utanför i sådana sammanhang. Jag blev vid det tillfället nyfiken och ville se om hon kände till begreppet identitetsproblem, och hon började med att säga att hon antog att det var någon form av psykisk störning. När jag bad henne att förtydliga sitt svar och förklara vad hon trodde att det betydde sa hon att det antagligen handlade om människor som inte vet om vem de vill vara, hur de vill vara.

"... eller så är de väldigt missnöjda med sig själv... ja de är väldigt missnöjda med sig själv och så vill de vara annorlunda. Då tolkar jag det som identitetsproblem"

Även om jag kunde hålla med till en viss del att det handlade om personer som inte vet vem eller vad de är så förklarade jag begreppet ytterligare. Men mitt under förklaringen avbröt Tea mig genom att bolla tillbaks min förklaring.

"Men man måste inte vara... varför måste man ställa folk i fack, man behöver inte tillhöra en viss kultur."

Detta var en intressant vinkel för mig när hon vred på min fråga och problematiserade den, varför måste man tvunget tillhöra något kultur? Varför kan man inte vara den man är? När jag försökte förklara att samhället är på ett visst sätt och folk många gånger blir tilldelade ett visst begrepp eller fack, höll Tea inte med. Hon trodde inte på det här med fackindelning utan ansåg att man är den man är. Om man är invandrare beror det på att man *är* inflyttad till ett nytt land, men det beror inte på fackindelning. Det intresserade mig eftersom det svaret skiljde sig från Virginias åsikt. Men trots det berättade Tea att hon upplevt någon form av identitetsproblem när hon varit yngre och då folk frågat henne var hon kommer ifrån, med tanke på att hon är uppväxt på olika ställen, men att identitetsproblemet snabbt gick över, det var inget större problem för henne. Därefter när jag frågade om hennes medieanvändning för att se om jag kunde koppla Teas medievanor till identiteten nämnde hon TV:n, radion och tidningar (återigen som min första intervjuperson), och att medier var sådant som kunde upplysa henne om saker och ting, vilket hon kände att varken datorn eller telefonen gjorde. Även om jag hade invändningar emot det och sa att även datorn och telefonen är ett medium, ville jag inte föra någon direkt diskussion, utan låta Tea stå för sina åsikter. Min roll var inte att försöka ändra hennes funderingar eller åsikter, utan enbart ta del av dem. Efter detta frågade jag Tea hur pass viktigt det är för henne att ta del av medierna i dagsläget.

”Jag kan säga, jag kan inte leva utan min TV... eller min mobiltelefon.
//... alltså man är ju helt beroende av medierna. I så fall om jag inte
skulle ha något medium... då skulle jag i princip sitta på soffan
och stirra upp på taket.”

Här nämnde hon mobiltelefonen som ett medium, men verkade märka sitt ”misstag” och formulerade sedan om det till att hon inte ser mobiltelefonen som ett medium, utan som ett kommunikationsmedel. Personligen kopplar jag mobiltelefonen som kommunikationsmedel som ett medium, men jag lät återigen bli att diskutera kring det. För Tea hade tidningarna inget större utrymme i hennes liv av den orsaken att Tea kände att hon kan ta del av nyheterna på TV. Eftersom TV:n haft en stor funktion i hennes liv och hon tidigare hade nämnt att hon förmodligen fått många av sina värderingar därifrån tänkte jag att hon antagligen skulle anse att medierna har stor påverkan på människor, vilket inte riktigt stämde.

”Jag tror att man kan bli påverkad men jag tror inte... om den personens tankar och värderingar inte är så starka, och den personen inte tror helhjärtad på någon värdering, det är klart det tror jag det kan påverka. Men jag tror att om den människan är väldigt rotad med sin värdering och vet exakt att ”så här är det bara, det finns inget annat sätt”... då tror jag inte att media kan rubba den på något sätt, men det är klart det kan påverka och få människan på andra tankar...”

När vi därefter började prata om mediernas bild av invandrare och utländska personer undrade jag om hon ansåg att hennes identitet kan ha påverkats på något sett av mediernas skildringar eller rentav skapat ett identitetsproblem hos henne.

”Ja det tror jag, det tror jag faktiskt. Man ser ju en bild, antingen så vill man vara som de här människorna eller så vill man inte vara som de här människorna.”

Det vill säga att om hon ser något av intresse angående invandrare som kan vara positivt så tar hon gärna del av det, men negativa skildringar tar hon avstånd från eftersom hon inte kan relatera till sådant, och det låter ju självfallet logiskt. Man vill ju inte vara som personer som utför dåliga saker, utan tar hellre del av personer som gör något bra och vettigt i samhället. Tea berättade att hon tror att media kan allmänt skapa identitetsproblem eftersom de gör att man vill tillhöra en viss klass, eller vara en viss typ av människa, att man vill tillhöra en viss grupp. Men personligen trodde hon inte att medierna påverkat henne eftersom hon inte anser sig själv tillhöra någon särskild typ av grupp. De negativa skildringarna som media visat angående invandrare har därmed inte påverkat henne i särskilt hög grad, utan det är snarare de egna erfarenheterna som påverkat henne.

”Alltså man har ju hört att det är negativt, invandrare har alltid haft en negativ klang, media har alltid skildrat det som något negativt, och jag *vet* att det låter negativt... men om jag inte

har egna erfarenheter så påverkar det mig inte särskilt mycket.
Det är de egna erfarenheterna som påverkar mest.”

Detta var en inställning som jag inte hade tänkt direkt på själv, så det var intressant för mig att höra hur hon kopplade sin egen erfarenhet till mediernas påverkan. Många säger att invandrare och utländska personer utsätts för diskriminering och blir illa berörda, men är det verkligen så hos alla? Eller finns det de som Tea som baserar sin åsikt på egna erfarenheter?

8.2.1 Tea – tolkning och diskussion

När jag träffade Tea var mitt första intryck att hon kanske verkade lite spänd, men den känslan gick över snabbt. Hon verkade inte nervös, och hade ögonkontakt med mig nästan hela tiden under intervjuens gång. Det var ett lättsamt samtal som flöt på smidigt. Tea känner sig väl integrerad i samhället och känner inte att mediernas skildringar av invandrare och utländska personer har stort inflytande i henne liv, så länge hon själv inte haft erfarenhet av någon liknande händelse som visats på TV eller i tidningarna. Hon anser inte heller att identitetsfrågan är något större dilemma eller ämne i hennes liv, eftersom hon redan har en identitet, hon vet var hon kommer ifrån. Däremot tror hon att utländska personer som är födda i Sverige och som har invandrade föräldrar kan ha det svårare att bekräfta sin identitet eftersom de själva är födda i detta land medan föräldrarna kommer från ett annat land, var ska de säga att de tillhör? Vilken kultur ska de säga att de tillhör? Jag tolkade det som att Teas medieanvändning handlade främst om TV: n och mobilen, men eftersom hon redan var säker på sin identitet, har hon inte känt något behov av att placeras i någon grupp av medierna. När jag analyserade Teas svar kom jag fram till att samtidigt som hon känner att hon är klar med sin identitetsskapande och vet vem hon är, så berättade hon även att medierna har en stor roll i identitetsskapandet samt hennes liv, och att den kan ha utformat hennes identitet. Men det fascinerande var dock när hon berättade att medierna fick henne att bestämma sig för om hon vill vara som invandrare, eller inte. Jag kunde inte få det riktigt att gå ihop eftersom hon själv är invandrare, hur kan man säga att man vill eller inte vill vara som de? Borde det inte bli som ett identitetsproblem (fastän hon förklarade att hon inte upplevt någon större form av identitetsproblem)? Men det kanske beror dock på att hon inte vill klassificera sig själv för att hamna inom ett fack, det vill säga varken ses som ”försvenskad” eller som invandrare, och det förstår jag. En annan sak som var intressant, något som jag inte hade tänkt på tidigare, var att Tea ansåg sig bli mer påverkad av de negativa skildringarna om hon hade egna erfarenheter. Det är rätt logiskt om man tänker efter. Det vill säga att man inte tar till sig allt budskap

såvida man själv inte upplevt något som bekräftar mediernas innehåll och skildringar. Men jag tror att mediernas skildringar måste påverka henne på något sätt om hon medvetet väljer ut de positiva handlingarna hon ser på exempelvis TV och avvisar de negativa handlingarna.

8.3 Cinderella

Cinderellas umgängeskrets är blandad mellan svenskar och hennes egna landsmän (det vill säga iranier). Men hon anser att hennes utländska vänner, vare sig de är födda i Sverige eller är utlandsfödda, är nästan som svenskar eftersom de är väl integrerade i samhället och har smält in i samhället på ett eller annat sätt. Hon har inte känt att hon upplevt något större problem med varken de eller svenskarna. Om det skulle vara något problem skulle det i så fall vara med sina egna landsmän.

”...jag är tydligen försvenskad så de förstår inte mig riktigt bra *skratt*... eller jag förstår inte de riktigt bra, det är vad jag upplevde under studietiden. Inte nu. Nu väljer man vänner som man verkligen kan umgås med och prata med och kommunicera med, men det är mest med mina landsmän som jag inte kan...”

De former av problem som kunde uppstå, menade hon, var kommunikationsproblem. Att man kommunicerade på två olika sätt som gjorde att man missuppfattade varandra. Men det är inget som hon själv anser stämmer, hon ser sig inte själv försvenskad.

”...jag säger inte att jag är försvenskad, men jag säger att jag har anpassat mig efter det samhälle jag lever i. För det ska man göra om man vill lyckas...”

Och det kan jag nästan hålla med om, det är svårt att kunna etablera ett nytt liv i ett nytt samhälle om man inte har modet och kraften att släppa taget om det förflutna, och det är precis vad Cinderella har gjort efter att ha flyttat till Sverige. Hon har accepterat det nya levnadssättet och har anpassat sig utefter den kultur som hon i dagsläget lever i. Och otroligt nog spelar det ingen roll för henne om hon skulle bli kallad för svartskalle, även om många med stor sannolikhet skulle koppla begreppet till ett skällsord.

”...jag bryr mig inte om de kallar mig för svartskalle, utan jag är ju svartskalle, jag är utlänning, så det är ingenting att gömma, det är ingenting att skämmas för.”

Med tanke på att hon upplevt att andra betraktar henne som försvenskad, men att hon själv snarare anpassar sig utefter den kultur och samhället hon lever i blev jag nyfiken att höra om

vad identiteten betydde för henne. Till en början skrattade hon och sa att det var en svår fråga, att hon inte hade tänkt på det. Men jag bad henne försöka.

”... om jag skulle säga vad min identitet är, skulle jag vilja veta varifrån jag kommer, om mina rötter, varifrån jag har fått de olika grejerna i min personlighet och min karaktär. Det är förstås ärftligt, vissa av de, vissa av de är beroende eller påverkad av det samhälle eller den miljö man lever i. Ehm, så identitet, det är en väldigt svår fråga... men att man vet själv var man kommer ifrån, var man tillhör, var rötterna finns, så man inte är vilse...”

Cinderella tror inte heller att hennes identitet blir påverkad utifrån hennes umgängeskrets, utan det enda som kan påverka är om hon tar till sig något gott råd, men hon låter inte andra forma hennes identitet. Följaktligen frågade jag om hon trodde att medierna på något sätt kan ha påverkat eller format hennes identitet.

”Man blir irriterad, men påverkad blir jag inte. För de tar alltid upp det negativa.
// Det enda som media påverkar är bara att jag blir irriterad och förbannad på det, och de första de misstänker det är alltid utlänningar, men sen är det svenskar för det mesta.”

Där fick jag kunskapen om att hon inte tyckte att medierna gav en rättvis bild av invandrare, utan att jag hade nämnt något om det, att det mestadels var negativt. Precis som mina tidigare två intervjupersoner påpekade hon negativiteten. Men trots det berättade hon att hon själv många gånger kan känna sig mer svensk, och jag blev nyfiken på vilket sätt hon kände sig mer svensk med tanke på när hon tidigare hade nämnt att hon inte ansåg sig vara försvenskad.

”På många sätt, tänkandet, sättet jag vill leva, sättet jag jobbar, sättet jag ser på livet. Och hur jag vill utveckla mig.

Även om Cinderella inte betraktade sig som svensk kunde hon känna sig mer svensk när hon exempelvis jämförde sig själv eller kommunicerade med sina släktingar som bor i Iran. Hennes levnadssätt har kommit att skilja sig från dem som bor i Iran. Jag frågade med hänsyn till detta Cinderella om hon tidigare hört begreppet identitetsproblem och hon sa att hon kan ha hört det men verkade vara osäker på dess definition. Men jag bad henne försöka.

”Det var det som jag sa förut, människor som har identitetsproblem de vet inte varifrån de kommer, de försöker anpassa sig, de försöker...”

När jag började förklara begreppet ytterligare, att en person med två kulturer kan få problem med att känna var hon/han tillhör blev jag snart avbruten, för hon ansåg ganska snabbt att en person som är född i Sverige men har invandrade föräldrar har det lättare.

... En som vars föräldrar kommer från Iran, barnet är född här, så växer de upp i det här samhället. De har inget annat att jämföra med.
//... men den som inte är född här, finns i luften. Man har inte det andra landet, man har inte Sverige, då är man mitt i luften, alltså där kommer alla problem, men det är inte många som visar det väldigt bra.”

Detta blev intressant för mig eftersom det krockade med Virginia och Teas uppfattningar, eftersom de hade menat att det var lättare för en utlandsfödd att bekräfta sin identitet. Men Cinderella hade en annan åsikt i det här fallet som därmed, antog jag, måste ha skapat ett identitetsproblem för henne, eftersom hon är invandrare. Så jag frågade henne om hon någon gång hade upplevt det, och hon bekräftade det genom att hänvisa till sin resa till hemlandet. Cinderella märkte på en gång att hon aldrig kommer att tillhöra det samhället, vilket har lett till att hon klippt av banden från moderslandet och anpassat sig till samhället här. Själva har jag inte bott i Iran under någon längre period, jag var 3 år när jag kom till Sverige, men jag kan tänka mig att det måste ha varit ett kapitel i hennes liv som skapade en större klarhet i hennes identitet. För att se om jag kunde koppla Cinderellas medievanor till identiteten, trots att hon tidigare hade berättat att hon inte lät medier eller andra saker i hennes omgivning forma hennes identitet, kom vi in på frågor om henne medieanvändning. Och som Tea och Virginia nämnde, tyckte Cinderella TV:n, radio och tidningar. Det blev lite av en *deja vu* känsla för mig, eftersom de alla nämnde medierna i just den ordningen. Medierna och dess innehåll var viktigt att ta del av för Cinderella.

”Jo, man måste vara uppdaterad, ja. På ett eller annat sätt, man kan sitta framför Internet och titta på text-TV... jag tycker att det är bra att följa upp vad som händer...”

Jag blev lite osäker när jag granskade mitt intervjumaterial varför hon just nämnde Internet och text-TV som nyhetskällor eftersom hon tidigare hade nämnt TV, radio och tidningar. Fast hon förklarade längre fram att hon nästan aldrig läste tidningar eftersom hon inte var särskilt förstjust i att läsa. Hon föredrog det visuella eller radions morgonnyheter när hon satt i bilen på väg till jobbet. Cinderella tycker dock inte att hennes identitet på något sätt har påverkats av mediernas skildringar av invandrare och utländska personer, men hon sa helt bestämt att när media tar upp invandrare i sina rapporteringar är det alltid i negativa sammanhang.

”... de ska ta mer... eller försöka jämna ut det, ta negativa plus en positiv sak, då är det väldigt bra, om man gör det. Då visar man att det finns den här sortens av grupper, det finns de som begår brott, ja. Men det finns den som har fått sin doktorand efter typ endast 10 år i Sverige. Wow, duktigt av den där personen! Och berömma den, och visa det i media tycker jag!”

Själva ordet invandrare skapar inga direkta känslor eller tankar hos Cinderella, men hon tycker att det är dåligt att begreppet är negativt laddat. Men hon förklarar tydligt att det inte är något som påverkar henne direkt, men att hon försöker själv visa att hon kan nå högt i det här samhället, för att visa att alla invandrare inte är kriminella. Det är en stark och positiv

inställning tycker jag. Men jag kan inte låta bli att undra om det ändå inte påverkar henne på sätt och vis eftersom det får henne att vilja visa att alla invandrare inte är hemska människor.

8.3.1 Cinderella – tolkning och diskussion

När jag träffade Cinderella på intervjudagen var mitt första intryck av henne att hon kanske verkade lite nervös men ändå hade en positiv inställning. Hon hade ögonkontakt med mig i princip hela tiden under intervjuens gång, vilket jag tolkar som att hon inte hade något större problem att prata om ämnet, utan snarare fann det intressant, med tanke på att det varit ämnesområden som hon tidigare funderat på själv, speciellt angående identitetskapandet. Även om hon tidigare tänkt mycket på sin egen identitet och upplevt identitetsproblem verkar det som att hon har tagit itu med ”problemet” och kommit underfund med vilken identitet hon har. Det verkar som att identitetsfrågan inte längre är något större problem i hennes liv, och hon tror sig inte påverkas av sin omgivning. Personligen vet jag inte om det är så lätt att *inte* bli påverkad, jag tror att man mycket väl kan bli påverkad på ett eller annat sätt, antingen om man är medveten eller omedveten om det. Sedan hur pass mycket påverkad man blir är oklart, det beror på hur stark man är som person, och ens värderingar. Det intressanta var att Cinderella, till skillnad från Virginia och Tea, tror att en person som är utlandsfödd kan ha det jobbigare med sin identitetsprocess än en utländsk person som är född i Sverige. Det var intressant att få en ny aspekt på det, med tanke på att både Tea och Cinderella är invandrare. Även om Cinderella verkade bestämd på sin åsikt att hon inte blir påverkad av sin omgivning eller medierna, tror jag som jag tidigare skrev, att man blir påverkad antingen medvetet eller omedvetet. Efter ett tag medgav hon att möjligheten finns att hon skulle kunna bli påverkad, även om hon försöker att inte bli det. Men de känslor som uppkommer hos henne i samband med de negativa skildringar medierna ger, upprördhet och irritation, *är* effekter av påverkningen. Mediernas skildringar av invandrare och utländska personer var för henne negativt, och hon verkade inte ha någon större tilltro till medierna. Cinderella berättade dock att vissa positiva eller negativa händelser kan komma att ge henne en kick genom att hon vill visa att det även finns goda och hederliga invandrare, visa positiva egenskaper, exempelvis inom karriären. Jag tror att om Cinderella inte hade tagit åt sig av det medierna skildrar hade hon inte behövt känna på det här viset. Men jag förstår henne, eftersom jag har hört från andra invandrare och utländska personer (inte från de andra intervjupersonerna) att det är viktigt att man visar att det finns bra personer också eftersom begreppet invandrare i dagsläget inte

längre är ett neutralt begrepp, utan snarare är ett negativt laddat ord. Oftast är det då trångsinta personer som tar till sig det de ser och läser alltför lätt och är inte öppensinnade för andra möjligheter. Jag hoppas innerligen att man tänker till en andra gång, och inte dömer ett folkslag eller grupp utefter enskilda personers handlingar, oavsett var personen kommer ifrån.

8.4 Aurora

Auroras umgängeskrets består av både utländska personer och svenska personer, men hon berättade att det har blivit mer svenskar med tiden då hennes mans vänner (hennes man är svensk) även har kommit att bli hennes. Men de utländska vänner hon har kommer från olika länder runtom i Europa. Aurora tycker inte att hon har varit med om någon form av problem eller besvär med någon av sina vänner, oavsett härkomst.

”Kanske för att jag har rest mycket själv och... sett så... brukar jag kunna anpassa mig kanske, till situationen som gäller, borta på middag hos någon som inte kommer från min kultur, kanske något sånt, jag vet inte, jag har inte upplevt något besvärande i alla fall. Sen är det klart att man kan missuppfatta skämt och sådana saker, men det är inget som man stör sig på, det bara är så.”

När jag därefter frågade henne vad identiteten betyder för henne sa hon bara att det låter mer som en klyscha för henne, att hon inte lägger ner så mycket i det ordet. Det vill säga att hon anser att man är den man är, ens personlighet och drag kanske, men mer än så har hon inte riktigt tänkt på det. Det fick mig att undra om identiteten var viktig för henne.

”Ja, jag har inte funderat på det så mycket, jag vet inte. Det är klart, om det är det jag definierar det så den person jag är, det är klart det är viktigt, men det är ingenting som jag går och funderar över dagligen, eller som har någon sorts möjlighet att bli bättre eller sämre eller förändras på något sätt. Ordet för mig är mest något som har tagits upp på senare år inom medierna bland annat, och kommersialismen och... skapa någonting genom att göra någonting, bli någonting, genom att använda något, köpa något, eller göra något...”

Identiteten var alltså ingenting som hon direkt funderade på, utan det var mest i anknytningar med bland annat medierna som hon har kommit att uppmärksamma begreppet. Men jag kunde inte låta bli att undra över om det beror på att hon har en medieutbildning bakom sig eller om hon skulle ha uppmärksammat det på samma sätt annars också? Aurora berättade att hon inte tror att medierna har haft någon större roll i hennes identitetsskapande trots att hon blivit medveten om identitetsbegreppet via medierna och har studerat media.

”... trots att jag är väldigt intresserad av medier och har läst mycket media så är jag inte den största medieanvändaren precis, kanske... men det är klart, de berättar för oss vad vi ska göra, vad vi ska ha på oss, och

vad vi ska köpa och hur vi ska se ut och... trots att man kanske inte vill så påverkas man ju ändå.”

När jag frågade Aurora hur hon skulle identifiera sig själv kulturellt sa hon att det antagligen skulle vara mer svenskt, eftersom hon bott större delen av sitt vuxna liv här och har bildat familj här i Sverige. Aurora känner sig väl integrerad i samhället, och det borde hon göra. Men jag kunde ändå låta bli att fråga om hon kände till begreppet identitetsproblem, och det hade hon väl gjort, men hon kunde inte relatera det till något direkt. Jag bad henne att förklara vad hon tror att det betyder.

”Ja, att man kanske inte vet vad man är för någonting och... blandar ihop självkänsla och självförtroende och försöka uppnå någonting genom att göra något istället för att... vara tillfreds med sig själv. Jag vet inte, något sådant.”

Jag förklarade för Aurora begreppets betydelse och undrade om hon hade upplevt det någon gång. Hon sa att hon hade gjort det i början när hon kom till Sverige och inte kunde tala svenska, inte hade något personnummer, inte hade någon släkting eller vän att tala med, utan bara hade familjen som hon jobbade hos.

”När jag hade varit här i ett år så kände jag inte riktigt att jag hörde hemma i Ryssland heller när jag åkte tillbaka och hälsade på. Jag var inställd på att fortsätta bo här ett tag och... förändrade så pass mycket i och med jobbet med barn och... så då kunde jag känna att jag inte riktigt vet var jag hör hemma, men ändå så, har jag inte förknippat landet jag bor i med mig själv, min identitet, jag har inte gjort det på det sättet så... jag kan inte kalla det för identitetskris för mig på något sätt.”

Men i dagsläget kan hon inte längre påstå att hon har känner identitetsproblem. Därefter när jag frågade Aurora hur det låg till med hennes medieanvändning och vad medierna betyder för henne svarade hon helt olika jämfört med de tidigare intervjupersonerna, hon nämnde inte några medier i sig utan sa snarare att medier för henne var information, det var den betydelse media hade i första hand för henne. Men för tillfället har medierna inte speciellt stor plats i hennes liv eftersom hon spenderar mycket tid med sin dotter, men annars tycker hon att det är viktigt att ta del av nyheterna. När jag därefter frågade henne om hon ansåg att man kan koppla medierna till folks identifikation svarade Aurora nej.

”Jag tror inte det, jag tror inte att de har så stor påverkan. Att man kan identifiera sig själv helt genom medierna. Det tror jag inte. Jag tror att de har mindre påverkan. Jag tror att det sociala, ens omgivning, personer man umgås har mycket större påverkan än medierna har.”

Även om detta svar fick mig att tvivla på att mediernas bild av invandrare och utländska personer på något sätt kan ha påverkat eller format hennes identitet frågade jag i alla fall för att höra hennes motivering.

”Jag har inte känt av själv att något var riktat mot mig på något sätt, men det är klart negativa bilder, framförallt när jag tänker på Ryssland har jag reagerat på att det finns så många negativa bilder när det gäller film, om personer, de super, och de stjal och... ser allmänt fula ut *småskratt* på ett eller annat sätt. Ja, det har stört mig lite grann, men inte personligen, utan mest att ”varför ska det vara så?”

Trots att Aurora anser att medierna visar upp negativa bilder av utländska personer, till exempel ryssar i film, känner hon alltså inte att det påverkar henne personligen, utan snarare indirekt. Hennes svar fick mig att tänka på när Tea berättade att mediernas bild inte påverkade henne så länge hon själv inte hade erfarenhet av någon liknande händelse. Jag tolkar det som att Aurora känner likadant eftersom hon säger att hon inte känner att hon blir påverkad eftersom hon personligen inte upplevt sådan behandling från folk. Men hon känner ändå alltså att medierna ger en negativ bild av invandrare. Det fick mig att undra hur hon kände inför begreppet invandrare, vilka känslor och tankar hon upplevde när hon fick höra det ordet.

”Jag känner att begreppet klingar lite negativt eftersom det har blivit laddat och ibland nästan synonymt med skällsord som svartskalle och dyl. Men egentligen så är det ett begrepp som alla andra. Ord i sig har ju inget positivt eller negativt värde från början, det är vad vi själva laddar dem med för känslor som påverkar innebörden. Jag tycker vi borde använda sådana ord precis som vanligt och "ladda av" dem.”

Jag kan inte säga något annat än att hålla med henne. Ett begrepp blir inte laddat automatiskt, vare sig det är negativt eller positivt laddat, utan det är människorna själva som skapar laddningen. Men om man tänker på ordets betydelse och använder det i rätt sammanhang kan man mycket väl ”ladda av” begreppet och använda den i korrekt bemärkelse. Ungefär som jag gör när jag använder begreppet invandrare hos mina intervjupersoner. Det används inte som skällsord eller i negativt syfte, utan det används eftersom vissa av intervjupersonerna helt enkelt är invandrare i ordets korrekta betydelse.

8.4.1 Aurora – tolkning och diskussion

När jag träffade Aurora var mitt första intryck av henne att hon var väldigt lugn. Hon hade med sig sin lilla bebis som sov sig igenom intervjun i princip. Aurora hade ögonkontakt med mig nästan hela tiden bortsett från de få gånger som hon tittade till sin lilla dotter. Även om jag försökte få större inblick i Auroras identitetsskapande var det ett område som hon inte

personligen lade ner mycket tid eller tanke på. Det var självfallet viktigt för henne att ha en identitet, men det var ingenting som hon funderade särskilt mycket på, hon kände att hon visste vem hon var och var hon kom ifrån, mer än så var det inte. Aurora tror att medierna kan ha en roll i identitetsskapandet, men hon var osäker på om det hade det hos henne personligen. Men som Tea hade beskrivit det skulle Aurora antagligen ha påverkats mer om hon själv haft erfarenhet från sådant som medierna skildrar av invandrare och utländska personer. Aurora tror att tankarna om identitetsskapande kan vara jobbigt för både utlandsfödda och för utländska personer som är födda i Sverige. Utlandsfödda vet att de även har en annan bakgrund, och kan få det svårt att bestämma sig för om man är svensk eller utländsk. Men de som är födda i Sverige med invandrare föräldrar må se sig som svenskar från början eftersom de ändå är födda här, men de vet samtidigt att deras föräldrar inte är födda i samma land och att de inte ses som svenskar av andra. En del kan diskrimineras på arbetsmarknaden vilket försvårar identitetsskapandet för dem ännu mera. Jag tror att, även om Aurora tvivlar på att medierna påverkar henne i någon större grad, blir hon påverkad på ett eller annat sätt. Hennes tankegångar påminde mig lite grann om Cinderella. Båda två var tveksamma om medierna hade någon större påverkan på de, angående mediernas skildringar av invandrare, men de båda berättade att negativa bilder kunde skapa sorgsna känslor hos dem. För mig är dessa känslor en form av påverkning. Aurora tyckte att det var synd att ryssar alltid skildras som dåliga typer i filmer, och att de alltid tas upp i negativa samband, och med tanke på att hon nämnde att hennes utländska identitet stärks när det visas ryssar på film, finns möjligheten att medierna påverkar hennes identitet, den hon vill vara. Det vill säga att hon antagligen vill visa att alla ryssar inte är på det viset som filmerna skildrar. Jag kan dock inte med all säkerhet säga att hon påverkas, eller i vilken utsträckning, om så skulle vara fallet. Men jag tror att om man anser att begreppet invandrare är negativt, och att medierna ofta ger en negativ bild av invandrare, och att mediernas negativa skildringar skapar negativa och sorgsna känslor hos en, så bör man bli påverkad på ett eller annat sätt.

8.5 Dirk

Dirks umgängeskrets är blandad, men det verkade inte vara särskilt jämt fördelat mellan svenskar och utländska personer, utan han berättade att det möjligen kunde vara fler svenskar. När jag frågade honom om det fanns någon särskild anledning till det skrattade han och sa att det antagligen beror på att det är de det finns flest av i Sverige. Nu i efterhand när jag granskat

intervjumaterialet kan jag inte låta bli att undra om det kan bero på de livserfarenheter han har haft i samband med utländska och invandrare (vilket jag kommer mer in på senare), att de händelserna kan ha påverkat hans val av umgängeskrets (om jag nu kan kalla det för *val*), eftersom han under den senare delen av intervjun berättade att han både blivit hotad och kallad för rasist av invandrapersoner, trots att han själv är en person med utländsk härkomst. Men med sina egna vänner har han själv aldrig upplevt något större problem eller besvär, vare sig med svenskar eller utländska.

”Alltså det är klart att man kan ha problem med sina kompisar, men jag ser inget som jag kan koppla till att de skulle vara från en annan nationalitet. Det tror jag inte.”

Det enda problem han kunde komma att tänka på när det gällde sina svenska vänner var meningsskiljaktigheter. Sina utländska vänner såg han knappt som utländska, utan betraktade de mer eller mindre som svenskar eftersom både han och hans vänner är uppväxta i samma kultur (Sverige) och är väl integrerade i samhället. När jag därefter frågade Dirk hur han betraktade sig själv, om han ansåg sig själv vara försvenskad, sa han att det kunde variera.

”Men det är blandat *småskratt* I Sverige känner jag mig lite polsk, i Polen känner jag mig extremt svensk.”

Dirk syftade på att i Sverige kan han känna sig för pratsam om han skulle få för sig att prata med någon spontant på tåget, det vill säga att det inte alltid är lätt att få kontakt med folk i Sverige, medan i Polen är det tvärtom då folk är öppnare och pratsammare. När jag frågade Dirk vad identiteten betydde för honom med tanke på att han kände att den kunde variera kulturellt, sa han att identiteten handlar om hur han själv förhåller sig till sig själv men även hur hans identitet förhåller sig till andra. Med andra ord tolkar jag det som att identiteten för Dirk, handlar om hur han ser sig själv, men även hur andra ser på honom.

”... dels så är man ju någonting för att man själv är någonting, sen kan man alltid anpassa det man är till hur andra förväntar sig att man är eller hur man vill att man ska vara inför andra människor. Frågan är hur mycket av min identitet som är min identitet och hur mycket min identitet påverkas av andras syn på min identitet.”

Dirk tror att medierna kan ha någon roll i identitetsskapandet, men att det möjligen har större påverkan när man är yngre. Han är dock osäker på om medierna påverkar honom särskilt mycket i dagsläget. Men efter att ha tänkt till lite nämnde han att det antagligen kan påverka honom när det gäller mode, men sedan blev han lite osäker på om *det* hade något att göra med hans identitet. När jag därefter frågade Dirk om han visste vad identitetsproblem var skrattade han lite först och sa sedan att han tror att han förstår vad det innebär.

”...att man inte riktigt vet var man tillhör för någonting, eller har ett behov av att behöva tillhöra det ena eller det andra.”

Efter att jag förklarat begreppet noggrannare för Dirk och frågade honom om han upplevt det någon gång frågade han mig om man *måste* tillhöra någonstans. Detta fick mig att tänka på Tea när hon bollade tillbaka min fråga och undrade om man måste tillhöra något fack överhuvudtaget? Det var svårt för mig att svara på frågan eftersom det var just det jag ville veta av honom.

”Jag vet inte, i Sverige så anses jag vara ganska svensk ändå, jag vet inte f*n, eller jag pratar ju på svenska liksom, utan brytning, och därför tror jag att jag passerar som svensk väldigt lätt, faktiskt, i så fall skulle det vara mer i Polen i så fall, men jag har liksom inte... jag har inga polska kompisar i Polen, jag har precis träffat några i Sverige...”

Dirk kände inte att han hade upplevt något direkt identitetsproblem, inte någon negativ koppling som har att göra med hans identitet och var han kommer ifrån. Han berättade att något han kunde uppleva ibland var att han ibland kunde tänka ”gud det var polskt av mig” eller ”gud nu är jag lite torr”, men det har inte skapat något identitetsproblem hos honom som fått honom att tänka på var någonstans han tillhör. Jag blev lite nyfiken på hur han uppfattade sig själv, när han umgicks med sina vänner. Med sina svenska vänner hade han svårt att uttala sig om ifall han kände sig kulturellt annorlunda på något vis, utan han är helt enkelt sig själv. Men med sina utländska vänner fanns det en klarare bild på hur han uppfattade sig.

”Där känns det lite tydligare att jag är svensk, i alla fall med dem här utländska polackerna. Jag har inte så många utländska vänner, det är bara 2 stycken. Polacker som jag bara träffat. Hälsat på första gången, på riktigt, förra helgen. Då kände jag mig lite mer svensk liksom, för då... de är så mycket duktigare på polska och andra uttryck, eller nya uttryck som man måste fråga om liksom, då blir man ju mycket mera svensk liksom när man inte hänger med.”

Oavsett vilken kulturkrets han egentligen umgicks med verkade det som att han känner sig mer svensk, kanske beror det på att Dirk är född i Sverige och är uppväxt med kulturen och talar utan brytning. Men kanske också beror det på att han blivit illa behandlad av invandrare och utländska personer. Trots att han själv har utländsk bakgrund blev han kallad rasist, som verkade helt oförståeligt när jag hörde hans berättelse. Jag frågade honom hur det kändes.

”Tyckte att det var helt sjukt, det var hemskt och otroligt på samma gång jag tänkte så... tänk om jag hade vart... svensk-svensk, inte bara svensk... då vore det väldigt svårt att försvara sig mot något sånt där liksom...// ... och då tänkte jag, ”vem är det som är rasisten egentligen?” *småskratt* Det är inte jag liksom! Men jag bara... ”vadå rasist, jag är polsk här”... äntligen ha nytta av det liksom.”

Rasist är ett väldigt starkt och negativ laddat ord, något som är kopplat till hat och våld, och jag förstår om man får en dålig bismak om man personligen utsätts för sådana begrepp. För att komma in på hans åsikter om mediernas bild av invandrare frågade jag honom vad medierna betydde för honom först och främst, och vilka medier han kom att tänka på just då.

”Det är väl olika informations- eller kommunikationskanaler.
Typ Internet, TV, radio, tidningar.”

Om han hade uteslutit Internet hade det blivit precis samma svar som mina tidigare intervjupersoner, men det var trevligt att få ännu ett medium in i bilden. Kanske beror det på att han jobbar inom databranschen och använder sig mycket av Internet dock, medan TV:n hade större roll i tjejernas liv. Men för Dirk är det ganska viktigt att ta del av medierna och dess innehåll. Han berättade att han läser dagstidningen varje dag, men att det sedan beror på vilken del av information som han själv anser vara viktig och intressant att ta del av. När jag därefter frågade Dirk om mediernas bild av invandrare och utländska personer på något sätt kan ha påverkat hans identitet trodde han inte det.

”... alltså jag bor i *****, det kanske är därför jag är skadad liksom,
men jag tror att jag får en mer positiv bild av invandrare, i tidningarna, i
alla fall i DN.”

Eftersom jag inte kan avslöja var Dirk bor, kan jag kort säga att det är ett relativt invandrartätt område. Hursomhelst fångade den kommentaren min uppmärksamhet extra mycket, och intresset för den delen, eftersom många har en åsikt om att medierna ger en negativ bild av invandrare. Jag kände att jag ville ha en förklaring på den kommentaren, helt klart. Dirk förklarade att han trodde att nyheterna om invandrare och utländska personer var ganska balanserat, att det både finns både positiva och negativa delar, i den tidning han läser.

”Ja mer positiv bild av invandrare än vad man själv upplever liksom,
det kanske är bra på något sätt för jag... har träffat en massa dumhuvuden...
// ...sen är det någon skön utländsk författare som har skrivit en bok och då är
det ”Sh*t vad bra, sh*t varför är inte alla så här liksom?”... Sen möter man
liksom någon kille nere härifrån som hotar en att spöa en för att man säger att
han inte får slänga sin tvättmaskin utanför soprummet. Ja, det har hänt på riktigt.”

Personligen har jag inte haft liknande erfarenheter eller så, men jag kan nog mycket väl förstå Dirk. Skulle jag blivit hotad att bli spöad eller bli kallad rasist av ingen som helst vettig orsak skulle jag nog också känna mig illa till mods. Men Dirk förklarar vidare att det inte går att generalisera. Hans mamma är invandrare, och han vet att det finns många schyssta, det beror helt enkelt vilka man träffar på. En del är fina och en del är ”crap”, precis som svenskar och

människor från hela världen, oavsett var man bor. Kort sagt anser inte Dirk att han påverkas av mediernas negativa skildringar, om det nu är så, utan han har själv upplevt negativa saker.

8.5.1 Dirk – tolkning och diskussion

Mitt första intryck av Dirk när jag träffade honom på intervjudagen var att han verkade lite nervös. Eller snarare att han kanske undrade lite över vad för sorts frågor han skulle få svara på och hur intervjun skulle gå till. Men efter att jag hade förklarat och vi hade påbörjat intervjun flöt samtalet på. Jag hade ögonkontakt med Dirk i stort sett hela tiden, ibland log han eller skrattade han över frågorna, antagligen för att han inte riktigt visste hur han skulle besvara frågorna eftersom han inte lagt så mycket tankar på ämnet. Speciellt när det gällde frågor om identitet och identitetsproblem. Men jämfört med vissa av mina andra intervjupersoner hade han lättare att komma på egna exempel och berätta om händelser han varit med om, både här i Sverige och i Polen, vilket gjorde intervjun mer intressant och lättare att genomföra, eftersom jag inte behövde komma med exempel själv, utan kunde få dela hans tankar och åsikter. Jag tycker det är synd att han har fått ta del av negativa händelser, men jag tror att sådant stärker ens karaktär, men samtidigt måste man ha i åtanke att det finns människor av alla nationaliteter som behandlar andra människor illa, det beror helt enkelt vilka människor man råkar på i livet. Om det är slumpen eller ödet är det svårt för mig att avgöra. Men jag kanske skulle kunna tolka det som att de negativa erfarenheterna som han stött på med invandrare kanske möjligen har stärkt hans svenska identitet, om man nu kan formulera det på detta sätt. Dirk tror att det kan vara lättare för utlandsfödda att bekräfta sin identitet eftersom man vet var man kommer ifrån, men att det kan bli svårt att anpassa sig i det nya samhället och lära sig alla nya saker, dock beroende på i vilken ålder man kommer hit. Som jag förstod det påverkas Dirk inte särskilt mycket av det medierna skildrar om invandrare och utländska personer, just eftersom han upplevt egna negativa erfarenheter. Kanske att mediernas skildringar förstärker det han själv upplevt eller vice versa? Om man redan har negativ erfarenhet av något kanske man inte tänker på de negativa skildringar lika mycket som andra människor kanske gör, man kanske inte tar åt sig innehållet lika lätt, eller tar till sig det på ett annat sätt. Man får en annan syn på det hela. Dirk upplevde det snarare som att invandrare fick en mer positiv utrymme i den tidning han läste, och det lät bra. Den påverkan han kunde känna av var om han läste någonting glädjande om polacker eller utlänningar, då kunde han möjligen känna att hans utländska identitet stärktes.

8.6 Natalie

Natalies umgängeskrets är enligt henne rätt blandad, mellan svenskar och utländska, och hon förklarade att den varit blandad i stort sett under hela hennes liv. När hon nu studerar på universitetet är det dock fler svenskar som studerar inom det området hon har valt att fördjupa sig i, men ändå känner hon umgängeskretsen är rätt blandad med tanke på att det finns många utbytesstudenter som hon har lärt känna. När jag frågade Natalie om hon har upplevt någon form av besvär eller problem med sina vänner sa hon att hon inte gjort det.

”... det är inga missuppfattningar där tror jag. Inte från min sida i alla fall.
Kanske personligheten då *skratt*”

När vi sedan kom in på frågor om identitet skrattade Natalie och sa skämtsamt att nu måste hon kolla i sin socialpsykologibok. Men jag bad henne förklara för mig vad identiteten är för henne. Jag var dock orolig att den definition eller förklaring hon skulle komma att ge mig inte skulle vara hennes, utan något hon lärt sig inom socialpsykologi kursen som hon tidigare hade läst, men under samtalets gång när jag bollade tillbaks hennes svar och försökte nå hennes tankar djupare insåg jag att även om svaren till en början verkade utformade, slappnade Natalie sedan av och delade med sig av sina egna tankar.

”Det är väl du, eller hur du upplever dig själv. Hur du... inte hur du ser ut, hur du är, din personlighet... dina åsikter kanske. Hur du är, helt enkelt.
Vad du påverkas av också kanske.”

När jag frågade Natalie om identiteten var något hon brukade fundera på, var svaret ”inte så ofta”. Men eftersom hon kände att man då och då kan ställa sig frågan ”vad ska jag göra nu” eller ”vad vill jag förändra”, så kunde väl funderingarna angående identiteten uppkomma i de sammanhangen eftersom hon kopplar dessa tankar till sin identitet. Och identiteten är något som är viktig för Natalie. För att se om jag kunde koppla hennes identitetstolkning till medierna, frågade jag därefter Natalie om hon ansåg att medierna hade någon roll i identitetsskapandet. Hon svarade att det kunde stämma när man växer upp och är i tonåren. Eftersom Natalie ansåg att medierna kan påverka en persons identitetsskapande blev jag nyfiken på att höra om hon ansåg att medierna även påverkat henne på något sätt, och det hade det gjort.

”Ja, hur man ska se ut kanske, på vilket sätt eller... fast jag tycker att jag är väldigt bra på att följa min egen väg. *småskratt* Ja, så där. Ja man blir ju påverkad av allt det här... man ska köpa, köpa, köpa... och man blir aldrig nöjd och man ska alltid ha nya grejer och... det blir man säkert påverkad av, jag försöker att inte bli det men det är inte lätt, för det är en sån stor kraft... det är överallt.”

Det hon menade med att följa sin egen väg var att försöka undvika att kolla på reklam och liknande saker för att inte bli alltför påverkad. Jag bad Natalie att berätta för mig hur hon identifierade sig själv, med tanke på att hon är född i Sverige, om hon kände sig mer svensk eller mer utländsk. Men hon bollade tillbaka frågan till mig och frågade ”vad är svenskt och vad är utländskt?”.

”Det är svårt att känna koppling till ett ställe man aldrig har bott och har socialt umgängesliv, eller umgängesomkrets i... så det är svårt.”

Då syftade hon förstås på Grekland eftersom hon inte bott där, utan bara semesterat där under kortare perioder, men hon berättade senare under intervjun att hon inte har några grekiska vänner, bortsett från bekanta till hennes familj. Jag frågade henne vad det berodde på, och hon sa att hon helt enkelt inte har träffat någon grek som det klickat med.

”Men om jag träffar de och så där då tar jag inte avstånd från dem, då pratar jag med de och frågar hur det går och så där, så det är inte så här ”nej, jag vill inte vara med er!”... det är mer så att det inte funkar med någon... det har inte...”

Men det var svårt för Natalie att svara på frågan om huruvida hon känner sig själv, svensk eller utländsk, hon tyckte att det var svårt att sätta sig själv i ett fack. Det var inget som hon själv brukade tänka på, utan tankarna brukade uppkomma just om någon ställde henne den frågan, och det tyckte hon var jobbigt. Även om jag kände att ämnet i sådana fall kunde vara ganska känsligt för henne, försökte jag lugnt att ta reda på varför det var jobbigt för henne.

”För att det blir så, man måste alltid säga att antingen är jag det eller så är jag någonting annat... det finns inget mellanting. Det är inte svart eller vitt, det är någonting mittemellan, jag tycker inte att man kan säga ”antingen är jag det här eller antingen är jag det här”. // För när jag åker dit då är jag ju härifrån, och när jag är här så är jag ju därifrån. Själv, vad är jag då? Det blir så här... problem med min identitet. // Men ändå, varför ska jag behöva utsätta mig för det? Det har inte stört mig först när man frågar.”

När Natalie själv nämnde att dessa frågor kunde skapa ett problem med hennes identitet tog jag upp begreppet identitetsproblem. Jag frågade därefter Natalie om hon någon gång upplevt identitetsproblem, om hon känt att hon inte vet var hon tillhör. Hon skrattade lite kort och sa att det inte var något som störde hennes sömn om nätterna direkt.

”Nej det har jag inte haft problem med, det är väl alla andras problem, först och främst, tror jag, som vill veta så här. När jag går till skolan, och cyklar dit på vägen dit och kommer hem och äter middag och kollar på TV och umgås med kompisar så tänker jag inte på det och det har inte stört mig på något sätt, det är först när man träffar nya människor eller ja... att det kommer upp så där, då blir det så... ”varför då? Det var så fint och lugnt och stilla, varför håller du på så här och ska”...nej, det känns onödigt tycker jag.

Jag tolkade Natalies förklaring på det sättet att hon var medveten om var hon är född, och var hennes ursprung är ifrån, men det var inget som hon ägnade särskilt mycket tanke på, utan problemen som hon kunde uppleva var om någon person försökte på något sätt problematisera hennes kulturella identitet, och det kunde kännas jobbigt för henne. Men trots det diskuterade vi ämnet lite till och det kändes som att Natalie hade åsikter och tankar om ämnet som hon inte hade något emot att dela med sig, eftersom hon ville framföra de känslor som kunde uppstå. När vi därefter kom in på lite frågor om hennes medieanvändning svarade hon att medier för henne är TV, tidningar och Internet. Jag blev ganska överraskad eftersom hon inte hade nämnt radion i detta sammanhang, något som mina tidigare intervjupersoner hade gjort. Men till skillnad från de andra tjejerna hade hon nämnt Internet, som Dirk hade gjort. Men för Natalie var det inte så viktigt att ta del av medierna och dess innehåll i dagsläget.

”Det är inte viktigt, men det blir en vana. Att man alltid kommer hem och sätter på TV:n, och sen är den på hela dagen till exempel. Eller radion, det är också media, ja, det blir en vana. Radion är mer intressant än TV:n tycker jag, men TV är den som man tittar på mest.”

Att radion var mer intressant berodde på att hon kunde göra andra saker medan hon lyssnade på radion, medan man måste sitta och följa det som visas på TV mer aktivt. Natalie berättade därefter att medierna inte hade särskilt stor roll i hennes liv, hon anpassade inte sitt liv utefter det som exempelvis visades på TV, men hon läste text-TV varje dag för att uppdatera sig angående nyheterna. Att medierna kan ha stort inflytande på människor tvekade inte Natalie på för en sekund.

”Ja, jag tror att man påverkas jätte starkt, av media. Vare sig man vill det eller inte. Man kanske säger att ”nej jag tar avstånd från det här”... men någonting är det man påverkas av, jag tar avstånd från det amerikanska, serier om media och allt det där, men ändå någonting litet är det man vill kolla på varje vecka... och det är det lilla, det påverkas man ju av, det är påverkning.”

Jag frågade då Natalie om hon ansåg att mediernas bild av invandrare och utländska personer på något sätt kan ha format hennes identitet, och hon sa att det kan ha gjort det vare sig hon vill det eller inte, men hon försöker att inte bli påverkad av det som sägs och skrivs ibland annat nyhetsdelen.

”Men i början kan det ha varit säkert, man drar alla över en kam, alla utlänningar är på det här sättet, alla svenskar är på det här sättet, det blir som en stereotyp på något sätt. Och det behöver det ju inte vara.”

Även om vissa nyhetskändelser kunde uppröra henne tyckte Natalie inte att medierna alltid ger en negativ bild av invandrare, utan att det har blivit mer positivt med tiden eftersom invandrare och/eller utländska personer har fått mycket mer utrymme i medierna, som bland

annat programledare, de deltar inom debattprogram och liknande saker. För henne var detta en positiv riktning. Men när det gällde själva begreppet invandrare tyckte hon att det var ett laddat ämne, att hon ibland kan känna att man måste vara på rätt sida, och det är jobbigt.

8.6.1 Natalie – tolkning och diskussion

Mitt första intryck av Natalie när vi träffades på intervjudagen var att hon verkade nervös, så jag gav henne lite tid genom att tala lite allmänt om andra saker. När hon sedan kände sig redo bad hon mig sätta igång, och jag förklarade vad det hela gick ut på och vilka typer av frågor som skulle ställas. I början av intervju verkade hon aningen osäker, men allt eftersom samtalen flöt på slappnade hon av och delade med sig av sina tankar och åsikter. Det kan hända att samtalen kring identitet och identitetsproblem förklarades mer då hon personligen inte använde sig särskilt mycket av medier. Även om jag upplevde att tankarna om identitet och identitetsproblem var ett känsligt ämne hos Natalie, påpekade hon inte på något sätt för mig att hon inte direkt ville tala om ämnet, kanske för att hon ville få fram sin åsikt om att det inte alltid är så lätt när folk försöker omplacera individer i olika fack. Natalie föredrog att man bara skulle vara sig själv, och att andra människor skulle inse det och acceptera det. Det verkade som att identitetsfrågan var ett relativt bekant ämne hos henne även om hon menade att det inte var något som hon ägnade mycket tanke åt, kanske berodde det delvis på att hon läst socialpsykologi. För Natalie skiljer sig tankarna åt mellan identitetsskapandet mellan utlandsfödda och utländska personer som är födda i Sverige. Hon tror att utlandsfödda möjligtvis kan få det svårare att bekräfta sin identitet eftersom de måste visa sig mer på något sätt, visa att man finns, medan de som är födda i Sverige helt enkelt kör sitt race, som hon uttryckte det. Natalie ansåg att människor kan påverkas väldigt starkt av medierna, och att begreppet invandrare väldigt ofta används i negativa samband, och det kunde kännas jobbigt. Jag fick intrycket av att hon kunde känna sig kluven i vissa situationer som hon kanske kunde hamna i, eftersom hon trodde att mediernas bild av invandrare kan ha format hennes identitet men även för att hon känner att det är ett måste att man måste vara på de ”svagas” sida, och det tolkade jag som minoritetsgrupper, inte att de rent fysiskt eller psykiskt är svaga. Natalie menade att medierna kunde påverka en person i många anseende, oavsett om det handlade om skönhetsideal, kläder eller nyhetshändelser som var positiva eller negativa. En positiv aspekt var dock att hon tyckte att utlänningar börjar få en alltmer positiv bild, eftersom de får en chans att göra sin röst hörd i medierna. Om det nu är så att medierna oftast/alltid konstruerar

och visar negativa bilder av invandrare och utländska personer, kanske dessa nya framträdanden kan minska på negativiteten. Som Aurora tidigare nämnde, så är det vi människorna själva som har gjort begreppet invandrare till något negativt, och man borde därför på samma sätt kunna ladda det till något neutralt eller positivt. Det är trots allt bara ett ord, ett begrepp på några bokstäver, som vilket annat ord som helst.

8.7 Vincent

Vincents umgängeskrets är inte särskilt jämnt fördelad enligt honom, han berättade att den antagligen bestod av fler svenskar. När jag frågade honom vad det berodde på sa han kort att det finns flest svenskar i Sverige och att det bara har blivit så, ungefär som Dirks förklaring när han hade berättat om sin umgängeskrets. Men jag kunde inte låta bli att undra om det kanske berodde på att Vincent kanske kände sig försvenskad.

”Nej. Absolut inte. Jag tror att man kan vara vänner över olika nationaliteter, oavsett om man är svensk eller från Kazakstan, det beror på människan i sig.”

Vincent berättade därefter att han har haft utländska kompisar, men att det inte riktigt funkade mellan dem. De människor som han råkat på hade inte fallit honom i smaken på något sätt. Praktiskt taget som Natalies berättelse när hon berättade att hon inte har några grekiska vänner eftersom hon inte känt att det funkade med dem hon träffat. Och även om de båda inte ansåg sig särskilt försvenskade har det varit lite svårt för mig att tolka vad anledningen annars skulle kunna vara. Men trots att Vincent har fler svenska vänner kan han ha upplevt mer problem eller besvär med dessa eftersom han anser att många varit själviska och inte delat med sig av sig själva.

”En sida som mitt ursprung har är att man är gästvänlig och delar med sig av det man har och så vidare, det är fler svenskar än utlänningar som är mer ”mitt är mitt” och ”ditt är ditt”. Jag gillar inte riktigt den attityden, och de som har varit så har jag väl umgåtts mindre med.”

Man skulle kunna tro att han motsäger sig själv från det han tidigare berättat. Om han har fler svenska kompisar, och har känt att det inte funkade särskilt bra med de utländska vänner han haft, hur kommer det sig att han haft besvär med de svenska? Det svaret fick jag strax därefter.

”...som sagt, det finns människor av olika sidor, vissa är kanske mer gästvänliga och saknar andra kvaliteter, det handlar inte om de är svensk eller utländsk, det handlar om människan i sig.”

Jag fick därmed intrycket av att inte heller Vincent trodde särskilt mycket på att dela in folk i olika fack. Utan han betraktade människorna på det sätt de var, inte med några särskilda

begrepp. När jag frågade Vincent vad identitet betydde för honom berättade han att den var väldigt viktig, att det är viktigt att man vet var man står någonstans.

”Sen vilken hudfärg man har eller hårfärg det är sak samma tycker jag, det är hur man resonerar i olika sakfrågor och... ens värderingar och att man tänkt igenom saker och ting, att man inte bara lever för att leva, utan lever för att man vill leva på ett visst sätt. Vara en viss typ av människa.”

För Vincent handlade identiteten om det sätt som man uppfattade sig själv. Men efter att ha reflekterat över sin ståndpunkt sa han att identiteten helt klart kan påverkas utifrån sin omgivning, men att han försöker vara den människa som han vill vara och inte den människa som hans omgivning vill att han ska vara. Cinderella hade också sagt något liknande om att hon inte försökte låta omgivningen runtom henne påverka henne och hennes identitet, utan utformade den som hon ville. Det var även den inställning jag fick av Vincent, så jag blev lite nyfiken på om han insåg att medierna hade någon roll i identitetsprocessen.

”De har väl haft en större roll än de har idag, när man var yngre var man väl mer känslig och mer påverkbar vill jag påstå kanske, men jag bryr mig inte så mycket om media i dagsläget kan jag säga, de skriver så mycket strunt, och det ges inte en alltför nyanserad bild av verkligheten. Media måste tjäna pengar, då tar de upp sådant som sticker ut och som säljer, det är det... det handlar om.”

Själva identitetsfrågan var inte något som Vincent brukar fundera på konstant, men däremot kunde han vara medveten om den om han hade varit med om någon händelse och därmed frågat sig själv vilken typ av människa han vill vara, och försöka styra sitt handlade utifrån sina egna åsikter och värderingar. För honom är identiteten viktig, det är viktigt att veta var man står, och det känner han att han gör. Däremot har den kulturella identiteten mindre betydelse för honom, han vill varken bli klassificerad som svensk eller iranier, och det är enligt honom ett medvetet val.

”Varför isolera mig själv? Varför begränsa mig? *tyst* Hellre en världsmänniska än en nationsmänniska.”

Detta var faktiskt en vinkel jag inte hade reflekterat över tidigare, att uttrycka sig på det viset. De tidigare intervjupersonerna hade sagt att man inte behöver tillhöra olika fack, men att hellre se sig som en världsmänniska än en nationsmänniska, var för mig något nytt och spännande. Trots att Vincent verkade ha en klar bild över sig själv, över vem han är och vill vara, undrade jag om han kände till begreppet identitetsproblem.

”Ja självklart, man vet inte vart man hör hemma. *tystnad* Så som jag kanske kände mig för några år sen, för 10 år sedan kanske.”

Därmed förstod jag att Vincent har försökt att ändra sin inställning till livet, och hurdan han vill se sig själv och vara, med tanke på den tidigare livserfarenhet han haft. Han berättade för mig angående sitt identitetsproblem och jag kände att jag kunde relatera till hans problem, då även jag haft liknande känsla.

”Ja jag kände mig inte hemma i Sverige och trodde att jag skulle känna mig mer hemma i Iran, men så åkte vi till Iran, och där kände jag mig som en utlänning också, om inte mer. Och det gav mig en aha-upplevelse. Jag känner mig varken helt hemma i Sverige, och jag känner mig inte helt hemma i Iran heller. Och utifrån den erfarenheten började jag påverka mitt sätt att se på det hela. //...det var väl framförallt med den här erfarenheten som jag kände att det här behovet av att behöva kalla mig någonting underminerades, jag känner inget behov av att behöva kalla mig iranier eller svensk eller någonting annat, just nu bor jag i Sverige, punkt slut. Så är det.”

För att sedan ta reda på och se om jag kunde koppla Vincent identitetsskapande till medierna bad jag honom att berätta för mig lite om vad medier är för honom. Han nämnde Radion, TV och Internet. Även om det är relativt viktigt för Vincent att ta del av medierna och ta reda på vad som sker runt om i världen är han rätt kritisk mot det han ser och hör, han berättade att han försöker att läsa mellan raderna när han exempelvis läser tidningen.

”Media är inte den yttersta sanningen, media förmedlar någonting. Och... den bild som förmedlas är präglad av den som förmedlar den. Så att... det finns ingen yttersta sanning, det gäller att du måste hitta din egen sanning genom att anstränga dig lite grann.”

Även om Vincent tror att många yngre människor kan påverkas av media, än kanske lite mer etablerade människor, och att han själv kan ha påverkats när han var yngre, säger han att han inte låter sig påverkas längre eftersom han anser sig vara en mycket starkare människa idag än vad han var för 10 år sedan. När jag frågade honom hur han hade påverkats berättade han att media fick honom att känna sig mindre välkommen i Sverige, eftersom han fick känslan av att media hade en negativ syn på människor av hans ursprung, och att det inte spelade någon större roll vad man gjorde eller inte gjorde utan att han helt enkelt hade en negativ stämpel på sig. Man var utländsk och därför var man brottsling och kriminell.

”... media har väl inte förbättrat sig, de skriver fortfarande lika mycket sk*t och ger lika onyanserad bild, men jag bryr mig inte på samma sätt som jag gjorde när jag var yngre.”

Den negativa bild som medierna skildrade påverkade därmed honom när han var yngre, men inte i dagsläget, eftersom han har lärt sig att vara kritisk mot det han läser, han försöker att läsa mellan raderna. Som mina tidigare intervjupersoner, anser Vincent att begreppet

invandrare har fått en negativ klang, men att det i grund och botten handlar om en person som inte är född i det här landet, utan har invandrat. Felet, anser han, ligger hos media.

”Ja om de nu skriver enbart om kriminella, så är de lika mycket kriminella som de kriminella som de skriver om, tycker jag. För att de inte ger en tillräcklig nyanserad bild, av samhället, och sånt tror jag påverkar många människor.”

Jag kunde märka att mediernas bild av invandrare och utländska personer var något som upprörde Vincent, eftersom han inte tyckte att medierna gav en tillräcklig nyanserad bild. Den ovälkomna känsla som han själv hade känt för 10 år sedan kan mycket väl finnas kvar omedvetet. Att han kan tycka att det är sorgligt att samhället får en felaktig bild av folk med utländsk bakgrund. Det finns fina och dåliga människor överallt.

8.7.1 Vincent – tolkning och diskussion

Mitt första intryck av Vincent när jag träffade honom på intervjudagen var att han verkade lite spänd, men det gick över efter ett tag när vi började samtala och han reflekterade över de frågor han fick. Även om många av hans svar var relativt kortfattade kände jag att jag fick tillräckligt mycket av information för att kunna få en inblick i hans tankar om identitet och medier. Det identitetsproblem som han beskrev för mig var väldigt likt den känsla som jag själv hade upplevt under min tonårsperiod, och därmed kände jag en relativt stark förståelse för hans berättelse. Men hans tankesätt om att vara världsmänniska var något nytt för mig, det är inget som jag personligen tänkt på, och det känns nästan som att det är värt att ägna en extra tanke på det, om man nu upplever eller har upplevt någon form av identitetsproblem. Vincent ansåg dock att tankarna om identitet och identitetsskapande kan skilja sig mellan utlandsfödda och utländska personer som är födda i Sverige. Det beror lite på i vilken ålder man kommer till det nya landet, som utlandsfödd. Ju äldre man är desto mer delad identitet kan personen få, men hos dem som är födda i Sverige finns det nog inte någon större skillnad. Vincent verkade dock säker på sin egen identitet, och visste om att medierna hade haft en påverkan på honom när han var yngre, men att han inte lät det påverka honom i dagsläget. Speciellt eftersom han inte verkade ha särskilt höga tankar om medierna och det de skildrar. Men jag kan ändå inte låta bli att undra om det verkligen är så, med tanke på att han berättade att han kan känna en starkare tillhörighet till utlänningar när medierna försöker skapa en ”vi och dom” - känsla och att han anser att medierna konstruerar negativa bilder. Att invandrarbegreppet är negativt laddat beror på medier, menar Vincent. Även om han anser sig

opåverkad och säger sig nonchalera bort mediernas rapporteringar, tror jag att det är svårt att inte ta till sig det man läser och hör. Jag tror att det är svårt att inte bry sig, och att man som individ reagerar på mediernas budskap antingen positivt eller negativt. Att bli påverkad behöver inte enbart vara negativt, utan det kan även vara en positiv påverkan, och det är det jag tror att Vincent försökte få fram.

8.8 Analys av enkätaterialet

Den enkät som intervjupersonerna blev tilldelade bestod av sex stycken huvudfrågor, med ett par svarsalternativ (se bifogad bilaga). Enkäten tilldelades i slutet av varje intervju för att få en djupare insyn i intervjupersonernas medieinnehav och medievanor. De medier som de alla intervjuade hade i sitt hem var följande fyra medier: analog-TV, radio, Internetuppkoppling (med antingen en stationär/bärbar dator, eller båda dessa) samt mobiltelefon. Om man kollar på tabellen från Radio- och TV-verkets rapport (sid 14-15) kan man se att de fyra medier som har den högsta procentsatsen, det vill säga de medier som Sveriges befolkning mest haft tillgång till i sitt hem under år 2004, är TV, radio, video och mobiltelefonen. I stort sett stämmer Radio- och TV-verkets tabell med mina intervjupersoners primära medieinnehav, om man byter ut videon mot datorer med Internetuppkoppling. Däremot, de medier som varit minst populära hos mina intervjupersoner, där enbart en person haft tillgång till mediet, var digital-TV, kvällstidning, handdator och fax. Radio- och TV-verkets tabell visade att lägst procentsats gällde medier som handdator, mp3-spelare, fax och portabel dator. Dessa siffror stämde inte riktigt överens med mina intervjupersoner, och trots att man måste ha i åtanke att min undersökning baseras på 7 personer medan Radio- och TV-verkets undersökning baseras på ett större urval av Sveriges befolkning mellan åldrarna 9-79 år, kan man tänka sig att med tanke på att mina respondenters mediebruk inte avviker sig särskilt mycket från Radio- och

TV-verkets siffror, så bör deras medieinnehav eller mediebruk inte vara konstigt eller speciellt på något sätt. En fråga som ställdes

Vilket/vilka av följande påståenden stämmer överens med dig...	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Jag använder medier som nyhetskälla	7 av 7 personer
Jag använder medier som informationskälla	5 av 7 personer
Jag använder medier som nöjeskälla	6 av 7 personer
Jag använder medier som arbetskälla	4 av 7 personer
Jag använder medier som tidsfördriv	4 av 7 personer
Annat	0 personer

handlade om vilken roll medierna har för de intervjuade. Tabellen till höger visar dem intervjuades svar. Alla 7 personer svarade att medierna används som ett verktyg för att

uppdatera sig när det gäller nyheter, medan det var 6 stycken som svarade att medierna även används för nöjes skull. För 5 av personerna var medierna även ett sätt att ta del av information, oavsett vad det gällde, men det var enbart 4 av dem som svarade att medierna också användes inom arbetet och som tidsfördriv. Svaren var väl inte särskilt förvånande, eftersom de flesta är yrkesarbetande med ett arbete som inte alltid kräver tillgång till medier. Däremot trodde jag att åtminstone 6 av 7 stycken skulle svara att medierna användes som tidsfördriv, eftersom Aurora, som nu är mamma, inte har särskilt mycket tid över för medier.

Resultaten från en annan fråga överraskade mig dock en aning, eftersom jag förmodade att de

När det gäller nyheter om aktuella händelser, vilka områden anser du det vara viktigt att få nyheter om?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Sverige	7 av 7 personer
Skandinavien	4 av 7 personer
Europa	6 av 7 personer
Mellanöstern	5 av 7 personer
USA	6 av 7 personer
Latinamerika	4 av 7 personer
Asien	4 av 7 personer
Afrika	4 av 7 personer
Världsnyheter	3 av 7 personer

alla mer eller mindre skulle vara engagerade i världsnyheter, och inte enbart nyheter gällande ett visst område. Men det visade sig att världsnyheter var viktigt för enbart 3 av 7 personer, men att de alla ansåg att nyheter om Sverige var viktigt. Detta borde i och för sig vara självklart med

tanke på att de bor i Sverige och de känner att de måste vara uppdaterade om det samhälle de lever i, det vill nog de flesta människor vara, oavsett vilket ursprung man har. Men nyheter om Europa var bara viktigt för 6 personer, och det var enbart 4 av 7 personer som tyckte att nyheter om Afrika, Asien och Latinamerika var betydelsefulla. Personligen tror jag att det beror på att medierna väldigt ofta fokuserar på länderna i mellanöstern och USA. Det kanske beror på att de händelserna är mest relevanta för omvärlden, eller att de har större nyhetsvärde och drar en större mediepublik till sig. Men det är svårt för mig att klargöra vilka händelser som är betydelsefullast med tanke på att jag inte har lika stor insyn i vad som sker i exempelvis Asien och Latinamerika jämfört med vad jag vet vad som sker i USA och Irak. Därmed tror jag att det kan vara en anledning till varför de områdena är väsentligare för vissa av intervjupersonerna.

De frågor som handlade om deras förtroende för olika medier, var väldigt intressanta för mig, eftersom jag tidigare i avsnittet 5.4 (sid 18) skrev om förtroendet för medierna. Som jag skrev innan, tror jag personligen att det kan vara svårare att påverkas av medierna om man inte har särskilt stort förtroende för medierna. Bland annat visade intervjupersonernas svar att

det var 4 av 7 personer som hade ganska stort förtroende för public service kanalerna på TV jämfört med de kommersiella kanalerna där det enbart var 1 person som hade ganska stort förtroende för de kanalerna. När det gällde tidningar hade här även 4 av 7 personer ganska stort förtroende för dagstidningar jämfört med kvällstidningar där det var 2 stycken som hade ganska stort förtroende för dem. Med tanke på att Internet är ett medium med stort innehåll där det många gånger är svårt att veta vad som är sant och vad som är falskt, hade majoriteten varken litet eller stort förtroende för Internet. (Tabellerna finns bifogade som bilagor) Jag tolkade deras svar, angående förtroendet för medier som att de hade större förtroende för de medier som oftast anses vara mer seriösa, som public service kanaler på TV och dagstidningar som SvD och DN. Med tanke på att de alla hade någon form av förtroende för något medium tror jag att medierna på något sätt kan ha påverkat dem, oavsett om med gället nyheter, skönhet och mode, eller värderingar som gäller det vanliga livet.

9. Resultat

Ett ord som användes flitigt bland mina intervjupersoner var termen *fack*. En del av dem begrep inte varför man måste tillhöra ett bestämt fack överhuvudtaget, varför människor inte får vara som de är eller varför man måste sätta stämpel på folk. Jag kan inte göra annat än att hålla med, jag skulle mer än gärna önska att människor inte blev uppdelade i olika fack så att det blev ett "vi och dom" – tänkande. Jag tror att om man inser det och reflekterar över det, kan man kanske finna en lösning till det så kallade problemet. Fast en annan synvinkel eller tolkning skulle kunna vara att dem intervjuade vill inte bli instoppade i något fack för att de känner att de inte kan identifiera sig med omgivningen eller det som medierna skildrar. På sätt och vis blir det i så fall ett "problem" i identitetsskapandet om man inte kan identifiera sig med något, och att man förnekar "problemet" genom att fråga sig varför man måste tillhöra ett *fack*. Men utifrån mina intervjuer och de intervjuades svar fick jag känslan av att de inte ville tillhöra ett fack eftersom de föredrog att bemötas och ses som enskilda individer och inget annat. Jag tror att det är själva fackindelningen som utgör ett större problem hos individernas identitetsskapande än själva förnekelsen av att man inte vet var man vill tillhöra. Det var exempelvis Natalie som berättade att identiteten blev ett problem för henne först när det var andra som gjorde det till ett problem för henne genom att exempelvis fråga henne var hon tillhör och kommer ifrån för att försöka sätta henne i ett fack eller en grupp. Personligen tror jag att det är lättare att orientera sig i omgivningen om man bara får vara sig själv, och det tror jag att de flesta av de intervjuade kände. Detta är ett skäl till varför jag fann denna studie intressant, för att lyfta fram tankar och åsikter som en del människor kanske inte reflekterar över i vanliga fall, men det betyder inte att man inte bryr sig om ämnet, utan att tanken bara inte har slagit en. Det visade sig att det inte hade gjorts hos alla de intervjuade från början. När det var dags att komma fram till ett resultat märkte jag dock att en del saker påminde om resultat från de tidigare forskningarna som hade gjorts inom området medier och identitetsskapandet (se Tidigare forskning). Även mina intervjupersoner kunde känna att de *anpassade* sig utefter det samhälle de levde i och att det på något sätt skapades en *sociokulturell identitet*. De berättade till och med själva att de ansåg att begreppet invandrare var negativt laddat, att själva ämnet och diskussioner kring invandrare var ett laddat ämne, och att det är synd att medierna ger en *negativ bild* av invandrare och utländska personer (fanns dock två personer som ansåg att medierna börjar ge en alltmer positiv bild). Den negativa bild som konstrueras skapar ett "vi och dom"-tänkande, men det var inget som

oroade dem intervjuade personligen, att de kände sig hotade på något sätt, utan det var mer att de tyckte att det var synd och sorgligt att man skall behöva dela upp folk.

9.1 Frågeställning 1 – Är identitet något centralt och medvetet i utländska personers vardag/medietillägnelse?

Även om identiteten inte hade någon central funktion i intervjupersonernas liv kände de allihop att det var viktigt att kunna bekräfta sin identitet, att veta var man står och veta vad man vill ha ut av livet, samtidigt som en del funderade på vad de kunde göra för att förbättra sig själva och bli en bättre person. Intervjupersonerna menade att de försöker plocka till sig de goda sakerna som de varit med om i livet, och försöker inte låta allt det negativa påverka de, även om det kan vara svårt ibland. Av intervjuerna att döma var det den yngsta bland de, Virginia, som fortfarande försökte finna sig själv och komma underfund med sin identitet. Det kanske beror på att hon inte har lika mycket livserfarenhet som de andra personerna, med tanke på att de andra trots allt är ett X-antal år äldre än vad hon är. En del av dem som är i slutet av 20 års ålder berättade dock att de hade upplevt identitetsproblem när de var yngre, men att de hade tagit itu med det, om det nu hade upplevts som ett *problem* för dem. Jag kan, baserat på dessa 7 personer, men även baserat på de tidigare forskningarna som gjorts angående identitetsproblem, tolka det som att man oftast tvivlar på eller försöker komma underfund med sin identitet när man är yngre, och att man vid en viss ålder får en klarare bild av vem man är och vad man vill göra. Men det behöver inte vara en slutgiltig slutsats eftersom det, utan några som helst tvivel, kan skilja sig åt från individ till individ. Det kan i och för sig mycket väl hända att en del inte vill erkänna att man är osäker på sin identitet (jag menar inte att det behöver vara så just hos de intervjuade dock), eller att man kanske inte tänkt på identitetsproblemet men att man efter intervjuens gång reflekterar över sina svar och kommer fram till en annan insikt efteråt. Det hade därför varit intressant om jag hade hunnit med en andra intervju, för att ta reda på om de intervjuade funderat något mer på intervjufrågorna och vunnit nya insikter eller tankar, men tyvärr fanns det inte tillräckligt med tid för det.

9.2 Frågeställning 2 – På vilket sätt bidrar medierna till att utforma utländska personers identitet?

Även om intervjupersonerna inte funderar på sin identitet särskilt ofta, har medierna mer eller mindre en betydande roll i deras liv, kanske lite mer för vissa än hos andra, speciellt när det

gällde TV:n. Men i det stora hela var TV, radio, tidningar och Internet de medier som användes främst hos intervjupersonerna. Utifrån det frågeformulär som de blev tilldelade i slutet av intervjun upptäckte jag att majoritetens förtroende för public service kanalerna på TV var större jämfört med de kommersiella kanalerna, och att förtroendet för dagstidningar var större än kvällstidningar, däremot hade majoriteten av intervjupersonerna varken litet eller stort förtroende för Internet. Detta kan tolkas som att de medier som ofta brukar benämnas som mer *seriösa* och *trovärdiga*, stämde även överens hos intervjupersonerna. Det är väldigt sällan man hör exempelvis kvällstidningar som Aftonbladet och Expressen skulle beskrivas som mer trovärdig jämfört med Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Men med Internet, med dess bredd och innehåll, kan det dock vara svårare att vara kritisk mot, och ha full tillit till. De flesta intervjupersonerna använde sig av medierna främst som nyhetskälla, men annars används medierna, i tur och ordning som: nöjes-, informations-, och arbetskälla/tidsfördriv. Intervjupersonernas önskemål stämde relativt bra överens med *uses & gratifications* teorin. Medierna var ett sätt för dem att undkomma sina vardagliga rutiner, ett sätt att bli underhållen och slappna av, samtidigt som medierna för en del var något som skapat deras värderingar och personliga identitet. Men det viktigaste var nog önskan om att bli informerad av vad som sker i världen runtom.

En del av de intervjuade hävdade att medier kan påverka människor, men det var inte alla som tyckte att de själva kunde bli påverkade, från början. Men efter att ha tänkt till och reflekterat över sina svar kunde de komma på att de kanske kunde bli påverkade på ett eller annat sätt när det exempelvis gällde skönhet, mode och reklam. Det fanns dock de som kände att medierna påverkade deras identitet genom de negativa skildringar som ges av invandrare och utländska personer. Under mina intervjuer upplevde jag att den som gav intrycket av att mest ha en negativ inställning till medier, och som har känt att det påverkat identiteten, var Vincent. Mediernas negativa skildringar av invandrare fick honom att känna sig ovälkommen när han var yngre, men nu i äldre år har han lärt sig att inte ta till sig allt det man läser. Fast jag tror att det många gånger kan vara svårt (och då menar jag inte enbart i Vincents fall, utan hos många människor). Somliga av intervjupersonerna, exempelvis Tea och Dirk, berättade dock att mediernas negativa skildringar inte påverkade deras utländska identitet direkt, utan att det var mer i samband med egna upplevda erfarenheter som det kunde påverka dem.

9.3 Frågeställning 3 – Skiljer sig tankarna om mediers inflytande på identitetsskapandet mellan utlandsfödda och personer som är födda i Sverige?

För mig är det svårt att säga hur identitetsskapandet skiljer sig åt mellan utlandsfödda och personer som är födda i Sverige med utländsk bakgrund generellt, eftersom studien baseras på 7 personer. Vissa tror att utlandsfödda har det lättare eftersom de redan har en identitet och vet var de kommer ifrån, medan andra tror att utlandsfödda kan ha det svårare beroende på i vilken ålder de kommer till det nya landet, där de måste visa vad de går för, för att bli accepterade. Andra tror att personer som är födda i Sverige och har utländsk bakgrund, då föräldrarna har invandrat, kan få det jobbigt med identitetsskapandet eftersom de har svårt att bestämma sig för vilken kultur de ska anpassa sig mer till, föräldrarnas eller den nya kulturen? Medan de kan kanske även ha det lättare eftersom de är född i det land som de växer upp i, och borde på det viset skapa en klarare bild i deras identifikationsprocess. Personligen tror jag att alla dessa tolkningar kan stämma, eftersom det beror mycket på individen själv, hur stark man är som person, ens värderingar, ens mål i livet och hur man uppfattar världen runtom.

Även om jag inte kan dra en exakt slutsats mellan invandrades och utländska personers tankar om mediernas inflytande och identitetsskapandet, kan jag här göra en jämförelse baserat på mina intervjupersoners tankar och åsikter, och ge läsaren till denna uppsats en chans att dra egna slutsatser. Även om min indelning kan uppfattas som att jag delar in de intervjuade i *fack* (med tanke på att de flesta var emot den formen av indelning), är det nödvändigt för mig att dela in de för att kunna komma fram till undersökningens syfte över hur invandrare och utländska personer betraktar sig själva utifrån det som medierna skildrar, hur det påverkar deras identitetsskapande. Min intention är verkligen inte att kränka de intervjuades svar eller tankar på något vis. De som blev intervjuade var 4 stycken invandrare, 3 stycken utländska personer (med invandrade föräldrar). Av dessa var det sammanlagt 4 personer som sa att man kan bli påverkade av medier och de resterande 3 tyckte inte att medierna hade särskilt stor påverkan. För att spalta upp det ännu mera:

Det vill säga att det var 3 invandrare som ansåg att medierna kunde påverka en, medan det var 1 person som avvek, och det var 2 utländska personer som ansåg att medierna kan påverka folk, medan det var 1 person som inte tyckte det. Jag tolkar de intervjuades svar att majoriteten av de intervjuade, vare sig de är invandrare eller utländska person, anser de att medierna kan påverka folk i någon utsträckning, antingen medvetet eller omedvetet. I vissa fall ansåg de att medierna kan påverka de personligen, och i andra fall förnekade de påverkan på sig själva men trodde att medierna kunde påverka folk i allmänhet. Men kort sagt skiljer sig tankarna om mediernas inflytande på identitetsskapandet inte särskilt mycket mellan invandrare och utländska personer.

Även om alla intervjupersonerna inte gav ett direkt intryck av att de blir påverkade av de negativa skildringarna medierna ger av invandrare och utländska personer, och hur det påverkar de och deras identitet, tror jag att det är svårare att medge att man blir negativt påverkad, att tala ut om starka känslor som kan uppstå inom en när det gäller folkgrupper och fackindelningar, än att medge att man blir påverkad av tidningar som ELLE eller musikprogram, för sådant kan man berätta skämtsamt med en glimt i ögat. Jag kan dock inte helt klart säga att mina intervjupersoner blir negativt eller positivt påverkade av mediernas skildringar, men de intryck jag fick och det jag skrev i analys- och resultatdelen är min tolkning av det jag hörde och uppfattade under intervjuens gång. Eftersom nästan alla sa att begreppet invandrare är negativt laddat och uppkommer oftast i negativa samband i medierna, och att medierna har en stor roll i identitetsskapandet, är det svårt att utesluta möjligheten att de kan medvetet eller omedvetet ta till sig det de läser och hör. Ibland kan man säga att man inte tror på en sak eftersom man inte vill erkänna det högt, av rädslan att bli för djupt involverad, känslösamt involverad i ämnet. Hellre tar man avstånd från det, och avvisar påståenden för att undvika ett sådant problem. Å andra sidan tror jag även att de vet själva var de står, och de är tillräckligt vuxna och kloka att tänka till och inte ta åt sig allt de ser eller läser.

10. Slutdiskussion

Innan jag påbörjade undersökningen om identitet och identitetsproblem, samt frågor om medier och mediernas bild av invandrare och utländska personer födda i Sverige, hade jag bara mina egna åsikter att gå på, mina egna livserfarenheter och kunskaper. Efter att ha fått denna chans och möjlighet att intervjua dessa 7 personer har jag insett att jag har lärt mig mycket från dem. Det är inte alltid man ser saker och ting ur olika vinklar, men dessa 7 personer har visat mig att det finns olika vinklar. Men läsaren till denna uppsats måste samtidigt vara medveten om att undersökningen inte kan generaliseras på något vis, dessa resultat och tankar som lyfts fram i studien är något som dessa 7 personer har upplevt, och man kan inte på något sätt generalisera dessa personers tankar till andra människor från samma folkslag eller landsgrupp. Däremot kan man som läsare reflektera över dessa tankar, försöka förstå de positiva och negativa tankarna som kan uppstå hos en person, de missuppfattningar som kan uppstå mellan människor, de uppdelningar som kan uppstå mellan människor, men även mediernas roll i identitetsskapandet. *Detta* för att försöka minska på de problem och missförstånd som finns i samhället, för att få bort ”vi och dom” – tänkandet och börja se på människor som enskilda individer, inte som grupper. Jag har här försökt att lyfta fram några få individers personliga erfarenheter och tankar, för att kunna visa hur utländska personer kan uppleva sig själva, utifrån det de ser omkring sig och utifrån det som media konstruerar och skildrar. Medier som anses vara en stor makt kan påverka folk, på ett positivt eller negativt sätt, och om så är fallet hos många fler människor, kanske medierna borde se efter sin roll och försöka ge en nyanserad och balanserad bild i sin rapportering, oavsett vilken typ av händelse det gäller.

En vidare forskning, baserat på detta ämne, skulle kunna genomföras på en större grupp människor runtom i Sverige eller runtom i världen. Man kanske så småningom kan komma att förstå mediernas roll bättre för olika individer och hur det påverkar människornas tänkande i samhället. Man skulle även kunna genomföra vidare forskning genom att exempelvis jämföra utländska och svenskars identitetsskapande utifrån det som medierna skildrar, vilka likheter och skillnader som finns. Om människorna i ett samhälle börjar tvivla på vem de är och var de tillhör, försvagas människorna, och därmed samhället, eftersom det är människorna som utgör samhället. För mig har detta ämne varit väldigt intressant, och jag hoppas verkligen att ämnet väcker intresse hos andra, och att man lägger ner en minut eller två (om inte mer) på att reflektera över ett problem som inte tas upp särskilt ofta, identitetsproblemet.

11. Litteratur- och källförteckning

11.1 Tryckta källor

- Asp, Kent (1999): i *Medierna i samhället. Kontinuitet och förändring*. Göteborg: Nordicom.
- Bolin, Göran (1997): i *Filmhäftet: Kritisk tidskrift för analys av rörliga bilder, nr1-2/1997. Postvideogenerationen – Ålders- och generationsidentitet bland filmbytande unga män*. Trelleborg: Skogs Boktryckeri AB.
- Borgström, María (1998): *Att vara mittemellan – Hur spanskamerikanska ungdomar i Sverige kan uppfatta villkoren för sin sociokulturella identitetsutveckling*. Stockholms universitet: Pedagogiska institutionen.
- Drotner m.fl. (1996): *Medier och kultur – en grundbok i medieanalys och medieteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Elliot, Maria (1997): *Förtroende för medierna*. Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik och masskommunikation.
- Franzén, Elsie C. (2001): *Att bryta upp och byta land*. Falun: Natur ock kultur.
- Fägerborg, Eva (1999): i *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Gripsrud, Jostein (2002): *Mediekultur, Mediesamhälle*. Uddevalla: Daidalos AB.
- Gross, Larry (1998): i *Media, Ritual and Identity*. London: Routledge.
- Hultén, Gunilla (2006): *Främmande sidor - främlingskap och nationell gemenskap i fyra svenska dagstidningar efter 1945*. Stockholm: JMK.
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lantz, Annika (1993): *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lörqvist, Camilla (1998): *Mediernas konstruktion av "Den Andre" – en studie om mediestrategier och hur ungdomar resonerar kring mediabilden av invandrare*. Tumba: Södertörns högskola.
- McQuail, Denis (2000): *Mass Communication Theory*. London: SAGE Publications Ltd.
- Nowak, Kjell (1999): i *Medierna i samhället. Kontinuitet och förändring*. Göteborg: Nordicom.
- Pripp, Oscar (1999): i *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Radio- och TV-verket (2005): *Medieutveckling 2005*. Haninge.
- Ruth, Arne (2001): i *Törnöslandet – om tillhörighet och utanförskap*. Norrköping: Integrationsverket.
- Selby, Keith & Cowdery, Ron (1995): *How to study television*. London: Macmillan Press Ltd.

Svensson, Malin (2003): *Identitetens mångfacetterade förankring – en studie av invandrar kvinnors identitetsskapande*. Stockholm: Södertörns högskola.

11.2 Otryckta källor

<http://www.scb.se> (2006-10-03)

<http://www.sh.se/mkv> (2006-11-02) & (2006-12-04)

<http://theses.lub.lu.se/archive/sob//soch/soch01055/SOCH01055.pdf#search=%22varf%C3%B6r%20invandrarungdomar%20identitetsproblem%20>(2006-11-05)

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf> (2006-11-05)

<http://dspace.mah.se:8080/bitstream/2043/2762/1/BergvallJonsson.doc> (2007-01-06)

11.3 Datum, tid och plats för intervjuerna

Virginia, 21 år

Blev intervjuad: 7 november, 2006 kl. 15.00 på Södertörns högskola.

Tea, 23 år

Blev intervjuad: 8 november, 2006 kl. 16.00 i den intervjuades hem.

Cinderella, 30 år

Blev intervjuad: 10 november, 2006 kl. 16.00 på Södertörns högskola.

Aurora, 27 år

Blev intervjuad: 13 november, 2006 kl. 11.00 på Södertörns högskola.

Dirk, 26 år

Blev intervjuad: 16 november, 2006 kl. 19.00 i den intervjuades hem.

Natalie, 24 år

Blev intervjuad: 18 november, 2006 kl. 16.00 i den intervjuades föräldrahem.

Vincent, 26 år

Blev intervjuad: 19 november, 2006 kl. 14.00 i den intervjuades föräldrahem.

12. Bilagor

12.1 Intervjufrågorna

De frågor som ställdes till intervjupersonerna behandlade de områden som nämns här nedan. Då frågorna var många, har jag här nedan skrivit en väldigt kort sammanfattning angående vad för typ av frågor som kunde ha ställts under intervjun. Det blev förstås en hel del följdfrågor under själva intervjun som jag inte hade tagit med från början. Alla frågor togs dock inte upp i analysen eller resultatavsnittet eftersom jag ansåg att en del svar inte var väsentliga för studiens syfte eller frågeställningar.

- » *Bakgrund* – lite frågor om deras ursprung, ålder, modersland, språkkunskaper m.m.
- » *Utbildning* – lite frågor om utbildning, inriktning m.m. De som fortfarande studerar berättade lite om vad de läser för tillfället och när de tror att deras studier beräknas avslutas, samt vad de skulle vilja jobba med efter studiernas slut.
- » *Jobb* – de som arbetar berättade lite om sina yrken, hur de trivdes, och om de hade några andra planer för framtiden.
- » *Fritid* – lite frågor om deras umgängeskrets och bekanta, för att se om det består mer av utländska eller svenskar, eller om det är relativt jämnt fördelat. Men jag försökte även här se om det någon gång uppstått någon form av problem eller besvär mellan de själva och deras vänner på grund av eventuella kulturella skillnader.
- » *Familj* – lite frågor om familjen och deras värderingar, om föräldrarnas utbildning och yrke, familjens kunskap om den svenska kulturen m.m.
- » *Identitet och integration* – frågor om vad identiteten betyder för dem, hur pass viktigt det är, hur de identifierar sig själva i olika situationer och omgivning, och deras tankar om identitetsskapande och identitetsproblem
- » *Medieanvändning* – lite frågor om deras medieinnehav och medievanor, hur stor betydelse medierna har för dem, samt deras tankar om mediernas roll i samhället och deras effekter och påverkan.
- » *Mediernas bild av invandrare* – lite frågor om vad själva begreppet invandrare betydde för dem, hur de anser att medierna skildrar bilden av invandrare, hur de påverkas av skildringarna (om de gör det) och om de tror att mediernas skildringar på något sätt kan skapa fördomar.

12.2 Enkät

UPPGIFTER OM DIN MEDIEANVÄNDNING

Namn: _____

1. Finns något/några av följande i ditt hem? (markera alla de alternativ som stämmer in)

- Analog-TV
- Digital-TV
- Satellit- eller kabel-TV
- Radio
- Dagstidningar (exempelvis SvD, DN)
- Kvällstidningar (exempelvis Expressen, Aftonbladet)
- Stationär dator
- Bärbar dator
- Internetuppkoppling
- Handdator
- Video
- DVD-spelare
- Vanlig telefon
- Mobiltelefon
- MP3-spelare
- Fax
- Annat _____

2a. Vilket/vilka av följande medier använde du föregående månad? (markera alla de alternativ som stämmer in)

- Kanaler som sänder på svenska (exempelvis SVT, TV4)
- Utländska TV-kanaler (dvs. kanaler som sänder på andra språk än svenska)
- Svenska tidningar/tidskrifter, vilket/ vilka _____
- Utländska tidningar/tidskrifter, vilket/vilka _____
- Surfa på Internet
- Pratprogram på radio
- Inget av ovanstående, annat _____

2b. Anser du det vara en typisk medieanvändning för en månad? *(enbart ett kryss)*

- Ja
 Nej, på vilket sätt var den annorlunda?
-
-

3. När det gäller nyheter om aktuella händelser, vilka områden anser du det vara viktigt att få nyheter om? *(markera alla de alternativ som stämmer in)*

- Sverige
 Skandinavien
 Europa
 Mellanöstern
 USA
 Latinamerika
 Asien
 Afrika
 Andra _____

4. Hur ofta brukar du ta del av nyheterna i följande medier? *(ett kryss på varje rad)*

	Aldrig	Mindre än 1ggr/veckan	1-3 ggr/veckan	4-6 ggr/veckan	Varje dag
TV	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Dagstidningar (ex. SvD, DN)	☐	☐	☐	☐	☐
Kvällstidningar (ex. Aftonbladet)	☐	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Metro/Stockholm City	☐	☐	☐	☐	☐
Mobiltelefonen (med nätuppkoppling)	☐	☐	☐	☐	☐

5. Hur stort förtroende har du för följande nyhetsmedier? (ett kryss på varje rad)

	Inget förtroende	Litet förtroende	Varken litet eller mycket	Ganska stort förtroende	Stort förtroende
TV (public service)	☐	☐	☐	☐	☐
TV (kommersiella kanaler)	☐	☐	☐	☐	☐
Radio (public service)	☐	☐	☐	☐	☐
Radio (kommersiella kanaler)	☐	☐	☐	☐	☐
Dagstidningar (ex. SvD, DN)	☐	☐	☐	☐	☐
Kvällstidningar (ex. Aftonbladet)	☐	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Metro/Stockholm City	☐	☐	☐	☐	☐

6. Vilket/vilka av följande påståenden stämmer överens med dig... (markera alla de alternativ som stämmer)

- Jag använder medier som nyhetskälla
- Jag använder medier som informationskälla
- Jag använder medier som nöjesskälla
- Jag använder medier som arbetskälla
- Jag använder medier som tidsfördriv
- Inget av ovanstående, annat _____

12.3 Tabeller

Finns något av följande i ditt hem?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Analog-TV	7 av 7 personer
Digital-TV	1 av 7 personer
Satellit-TV eller kabel-TV	2 av 7 personer
Radio	7 av 7 personer
Dagstidningar (ex. SvD, DN)	3 av 7 personer
Kvällstidningar (ex. Aftonbladet)	1 av 7 personer
Stationär dator	6 av 7 personer
Bärbar dator	4 av 7 personer
Internetuppkoppling	7 av 7 personer
Handdator	1 av 7 personer
Video	5 av 7 personer
DVD-spelare	6 av 7 personer
Vanlig telefon	6 av 7 personer
Mobiltelefon	7 av 7 personer
MP3-spelare	6 av 7 personer
Fax	1 av 7 personer
Annat	3 av 7 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna i TV?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	1 av 7 personer
Mindre än 1ggr/vecka	1 av 7 personer
1-3ggr/veckan	1 av 7 personer
4-6ggr/veckan	0 personer
Varje dag	4 av 7 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna på radion?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	0 personer
Mindre än 1ggr/vecka	1 av 7 personer
1-3ggr/veckan	1 av 7 personer
4-6ggr/veckan	2 av 7 personer
Varje dag	3 av 7 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna i dagstidningar?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	2 av 7 personer
Mindre än 1ggr/vecka	1 av 7 personer
1-3ggr/veckan	1 av 7 personer
4-6ggr/veckan	2 av 7 personer
Varje dag	1 av 7 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna i kvällstidningar?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	4 av 7 personer
Mindre än 1ggr/vecka	1 av 7 personer
1-3ggr/veckan	1 av 7 personer
4-6ggr/veckan	1 av 7 personer
Varje dag	0 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna på Internet?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	0 personer
Mindre än 1ggr/vecka	0 personer
1-3ggr/veckan	1 av 7 personer
4-6ggr/veckan	4 av 7 personer
Varje dag	2 av 7 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna i Metro/Stockholm city?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	0 personer
Mindre än 1ggr/vecka	4 av 7 personer
1-3ggr/veckan	0 personer
4-6ggr/veckan	3 av 7 personer
Varje dag	0 personer

Hur ofta brukar du ta del av nyheterna i mobiltelefonen? (med nätuppkoppling)	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Aldrig	5 av 7 personer
Mindre än 1ggr/vecka	1 av 7 personer
1-3ggr/veckan	0 personer
4-6ggr/veckan	0 personer
Varje dag	0 personer

Hur stort förtroende har du för TV (public service)?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	0 personer
Litet förtroende	0 personer
Varken litet eller mycket	2 av 7 personer
Ganska stort förtroende	4 av 7 personer
Stort förtroende	1 av 7 personer

Hur stort förtroende har du för TV (kommersiella kanaler)?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	1 av 7 personer
Litet förtroende	4 av 7 personer
Varken litet eller mycket	0 personer
Ganska stort förtroende	1 av 7 personer
Stort förtroende	1 av 7 personer

Hur stort förtroende har du för radio (public service)?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	0 personer
Litet förtroende	1 av 7 personer
Varken litet eller mycket	1 av 7 personer
Ganska stort förtroende	4 av 7 personer
Stort förtroende	1 av 7 personer

Hur stort förtroende har du för radio (kommersiella kanaler)?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	0 personer
Litet förtroende	4 av 7 personer
Varken litet eller mycket	1 av 7 personer
Ganska stort förtroende	1 av 7 personer
Stort förtroende	0 personer

Hur stort förtroende har du för dagstidningar? (ex. SvD, DN)	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	0 personer
Litet förtroende	0 personer
Varken litet eller mycket	2 av 7 personer
Ganska stort förtroende	4 av 7 personer
Stort förtroende	1 av 7 personer

Hur stort förtroende har du för kvällstidningar? (ex. Aftonbladet)	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	2 av 7 personer
Litet förtroende	2 av 7 personer
Varken litet eller mycket	1 av 7 personer
Ganska stort förtroende	2 av 7 personer
Stort förtroende	0 personer

Hur stort förtroende har du för Internet?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	0 personer
Litet förtroende	0 personer
Varken litet eller mycket	4 av 7 personer
Ganska stort förtroende	3 av 7 personer
Stort förtroende	0 personer

Hur stort förtroende har du för Metro/Stockholms city?	Antalet personer, ex. 7 av 7 personer
Inget förtroende	0 personer
Litet förtroende	2 av 7 personer
Varken litet eller mycket	3 av 7 personer
Ganska stort förtroende	2 av 7 personer
Stort förtroende	0 personer